

JURNALIN KURUCUSU
GAGAUZ YAZICILAR BİRLİİ

GAGAUZ YAZICILAR BİRLİİ

LİTERATURA *****KULTURA *****TARİH

Sayı: 3/2022

KOMPAT • 2022

ISSN 2537- 6217

**Jurnal Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı TÜRKSOY
dernään yardımınnan tiparlandı**

Baş redaktor: Konstantin Kurdoglo

Jurnalın kolverimi için cuvapçı: Todur Marinoglu

**Redakțiya sovetin azaları:
Konstantin Kurdoglo
Todur Marinoglu
İvanna Köksal
Alöna Ergoglo**

**Kapak: Yaroslav Oliynık
Kompyuter işi: Svetlana Çersak**

**Kapakta foto: Gagauzinfo.md
Arka kapakta foto: G. Radov**

Jurnal çıkêr 6 ayda bir kerä

Jurnal tiparlı Kişinöv Merkez tipografıyasında

Tiraj 500 ekz.

**Adres: Moldova, Gagauz Yeri, Baurçu küüyü, Kuybişev sokaa, 23
Tel./fax 0(291) 32-357; e-mail: adjis@mail.ru**

Com.

Întreprinderea de Stat Firma Editorial-Poligrafică „Tipografia Centrală”

MD-2068, Chişinău, str. Florilor, 1

İÇİNDEKİLÄR

GAGAUZ YAZICILAR BİRLİİN YAŞAMASI	4
GAGAUZ YAZICILAR BİRLİİN HABERLERİ	6
I-inci REGIONAL KULTURA YARIŞMASI– 2019	9
I-inci REGIONAL KULTURA YARIŞMASI	10
„İNCÄZANAAT KONKURSU – 2019” ÇIKIŞLARI	10
GAGAUZ YAZICILARIN NOMİNANT OLAN KİYATLARI YARIŞTA “EN İİ KİYATLAR GAGAUZİYADA – 2019”	12
YILDÖNÜMNERİ – 2021	13
TÜRK DÜNNESİNİN ŞANNI KLASİKLERİ	13
Abu Muhammed İlyas ibn Ünus İmre – 880 yıl NİZAMİ GÄNDJEVİ (1141-1209)	13
ŞANNI GAGAUZ YAZICILARIN YILDÖNÜMNERİ – 2022	18
DİONİS TANASOGLU – 100-üncü duuma yıldönümü (07.07.1922 – 23.08.2006)	18
YILDÖNÜMNERİ – 2021	25
MARİYA KUYUMCU – 80 YAŞINDA	25
YILDÖNÜMNERİ – 2021	36
ALÖNA ERGOGLO – 50 YAŞINDA	36
KADRIYA TEMIRBULATOVA (1948-1978 nogay şairi)	40
TODUR MARİNOGLU (FÖDOR MARİNOV)	42
GAGAUZ YAZICILARIN YARATMALARI	49
VALENTİNA BUJİLOVA (HACIOGLO)	49
ÇEVİRİLİ YARATMALAR BAŞKA DİLLERDÄN	54
ENİ ADLAR GAGAUZ LİTERATURASINDA	56
İRİNA MAKRİ	56
DENEMÄK YARATMALARI	58
GALİNA DANACI	58
DENÄMÄK YARATMALARI	63
EVDOKİYA PETKOVİÇ	63
KULTURA SAYFALARI.....	65
MİHAİL KONSTANTİNOV – 60 YAŞINI TAMANNADI 2021-inci YILDA	65
KULTURA SAYFALARI	69
İL YA FİLEV – 65 YAŞINI TAMANNADI 2021-inci YILDA	69
KULTURA SAYFALARI	73
MARİNA RADİŞ (Kara)	73
KİYATLARIN YILDÖNÜMNERİ – 2021	75
KİYAT PREZENTAŦİYALARI – 2021	76
ENİ KİYATLAR 2021-inci YILDA	79

GAGAUZ YAZICILAR BİRLİİN YAŞAMASI

Saygılı dostlar, haberleeriz, ani Baurçu küuyündä yapıldı Gagauz Yazıcılar Birliin ilk çıkış toplantısı, neredä koyuldu nota cümnenin çalışmasına üç yılın süresindä. Çok saa olsun deeriz bizim koleğaya, Moldova Parlamentin deputatına İvanka Köksala payalması için bizim toplantıda, hem Türkiyadan getirmesi için bir ii haber, angısından üürendik biz, ani TÜRKSOY yardım edecek finanslan jurnalımızı tıparlamaa.

Dernek geçti Baurçu küüyündä Kultura evindä. İlk söz tuttu Gagauz Yazıcılar Birliin başı K. Kurdoglo. O annattı nelär oldu geçän 3 yılın vakıdında, ne yapıldı gagauz literatūra uurunda, siiredildi vidioprezentatıyaları, angılarında gösterildi GYB yaşaması hem taa başka işlär açıklandı. Hepsi cümnenin azaları bu olaya gelämedi, koronavirus salgını köstek koydu, onuştan birazı onlayn rejimindä pay alabildi.

Sözünü bitirdiktän sora, Konstantin İvanoviç cuvap etti soruşlara. Onun ilk yardımcısı T. Marinoglu annattı, ani bu 3 yılın içindä Gagauziyada ana dilindä literatūra urunda çok ii işlär oldu, hem o üzerä dä, ani K. Kurdoglo çalıştı, kaçındı finans tarafından stimullamaa gagauz yazıcıların çalışmasını. O nişannadı, ani hepsi bileer nekadar olay, buluşmak, literatūra yarışmakları geçti Gagauziyada, angıların hazırlamasında, gerçekleştirmesindä hen büyük pay K.Kurdoglo aldı hem teklif etti en üüsek nota vermää onun çalışmasına, nicä bir önderciyä.

İkinci soruşta cümnenin ustavına görä geçti önderci seçilmesi. Oylamanın sayısı gösterdi, ani hepsi payalannar kayıl oldular Konstantin İvanoviç taa üç yıl Gagauz Yazıcılar Birliin başı olsun. Yazıcılar nişannadılar, ani o pek çok koydu kuvet, arcadı vakıdını, saalını, parasını cümnä işinä, hem ani kıymetli, kaavi tuttu kendisini, nicä bir önderci, yarattı Marinogluyulan barabar „Gagauz yazıcılar Birlii” literatūra jurnalını, buldu sponsor onu tıparlamaa deyni, götüreer gagauz yazıcıların saytını İnternettä, toplêêr bütün dünnedän gagauz talanlı yazıcıların yaratmalarnı, angılarını jurnalda publikaşiyaya verer.

Bitkidä K. Kurdoglu pay allannara gösterdi Baurçuda anmak taşlarını, parkları h.b. gözäl erleri.

*GYB - liin toplantısı
Baurçu küüyündä*

Gagauz yazıcıları anmak taşında (Baurçu, 2021)

GYB hem paalı dostlar Kazayak muzeyindü (2021)

Gagauz yazıcıları hem Moldova Parlamentin deputatı (Kazayak küüyün parkında, 2021)

GAGAUZ YAZICILAR BİRLİİN HABERLERİ

Şükür ederiz Moldova Parlamentin deputatına İvanna Köksala, ani yardımcı oldu Gagauz Yazıcılar Birliin azalarına K. Kurdogluya hem G. Topala pay alsınar TÜRKSOYun bir önemni toplantısında, angısı geçti Ankarada. Çok şükür ederiz TÜRKSOYun Genel Sekretarini Düsen Kaseinovu pay almak teklifi için.

Ankarada buluşmakta o sesledi bizim problemalarımızı hem istemeklerimizi. Burarda biz yaptık prezentaşıya kendi kiyatlarımıza hem bizim literatüra jurnalına „Gagauz Yazıcılar Birlii.” Çok saa ol deeriz hepsinä, kim bulundu bizimnän bilä. Çok sevineriz, ani bizi sıcak karşıladılar kolegalarımız Türkiyädän, başka devletlerdän hem şükür ederiz taa bir sıra Düsen Kaseinovu, ani o adadı bizä finans yardımını GYB jurnalını tiparlamaa deyni.

Taa aşada vereriz TÜRKSOY saytından publikaşıyayı, angısını var nicä okumaa İnternettä da.

2021-inci yılın kasım ayın 30-unda Türkiyenin başkasabasında, Ankarada, halklararası türk kulturasını geliştiren TÜRKSOY genel merkezindä gagauz yazıcının Konstantin Kurdoglunun «Avcı annatmaları» kiyadının hem Gagauz Yazıcılar Birliin dergisinin ilk sayısının prezentaşıyası oldu.

Prezentaşıya geçti TÜRKSOY genel sekretarinin konferenşıya salonunda. Gerçekleşen toplantıya katıldılar Moldova Respublikasının Türkiyedeki büükelçisi Dimitri Kroytor, „Türk Ocakları” dernään başkan yardımcısı prof. dr. Ayşe Filiz Yavuz, Evraziya yazıcılar birliin başı dr. Yakup Ömeroglu, Türkiye-Moldova dostluk dernään başkanı Eyüp Gökhan Özekin hem dernään başkan yardımcısı Rafet Köksal.

TÜRKSOY-un genel sekretari, saygılı Düsen Kaseinov açılış sözündä açıkladı, kanat olmasını hem mutluluunu ondan, ani pay alêr Türksoyun ştab kvartirasında gagauz istoriini, yazıcının Kostantin Kurdoglunun „Avcı annatmaları” kiyadının hem Gagauz Yazıcılar Birliin dergisinin prezentaşıyalarında.

O noktaladı, ani Türksoy yardım eder hem ileri dooru da hep destek olacek Türk Halkların kulturasına, yazıcılına, başka yaratıcı çalışmalarına, türk kulturasının korumasına gelän

evladboylarına deyni, angıları yaşêêrlar Türk dünneyin çeşitli erlerindä. Düsen Kaseinov ayırı nişannadı gagauz dilindä eni kiyadın hem derginin paalılını. O söledi, ani bu baskılar buldular kendi yolunu literatūra açıklıında da diledi onnara ilin yol hem umut etti, ani Gagauz Yazıcılar Birliin dergisindä yayınlanan gagauz dilindä yaratmalar yardım edeceklär halkımızın ana dilinini kaavileştirmää, zenginnetmää.

Moldovanın büükelçisi Türkiyada Dimitri Kroytor kendi sözündä şükür etti TÜRKSOY-u bu prezentaşıya düzennenmesinin inişiativası için. Notaladı, ki bu prezentaşıya çok önemni bir olay gagauz kulturasının istoriyasında, çünkü gagauz halkı korunabilecek ozaman, eer o konuşarsa kendi dilindä, ilerlärsä onu, koruyarsa millet kulturasını, adetlerini hem taa dedi: „Biz bunnarı kaybedärsäk, halkımızı da kaybedecez!”

Kendi sözündä profesör dr. Ayşe Filiz Yavuz nişannadı dilin strategiya rolünü üürenmäk sistemindä onun paalılını gelän evlad boylarına deyni. Söledi, ani K Kurdoğlunun „Avcı annatmaları” kiyadı çok önemni o üzerä, çünkü onun annatmaları buldu kendi okuyucularını, sevdire ana dilini hem yardım eder taa derindän duymaa tabiyatın hem insanın baalantılını. Bitkidä yaptı bolä bir çıkış: „Sayêrım, ani bu kiyat verecek taa bir kolaylık korumaa hem bildirmää taa derindän gagauz kulturasını.”

„Avcı annatmaları” kiyadının avtoru Konstantin Kurdoğlu, kendi yaratmaları için annadarkan, kısadan açıkladı, angı aslı omürdän alınma olaylarını kullandı annatmaların süjetlerindä. Kısadan, ama doludan o annattı „Gagauz Yazıcılar Birlii” dergiyä girilmä yaratmaları için dä.

Sözleşmeklerdän sora TÜRKSOY baş sekretari Düsen Kaseinov, Türkiyedeki Moldova Respublikasının büükelçisi Dimitriy Kroytor hem „Avcı annatmaları” kiyadın avtoru, „Gagauz Yazıcılar Birlii” dergisinin baş redaktoru Konstantin Kurdoğlu kırmızı şiridin kesilmesindä pay aldılar.

Gagauz yazıcılar birliin azası, şanı gagauz şairi Görgi Topal şiirlerini okuduktan sora, hepsi prezentaşıyaya katılannar birerdä patredä çıktılar.

K. Kurdoğlu „Avcı annatmaları” kiyadın prezentaşıyasında (TÜRKSOY, 30.11.2021)

Gagauz yazıcıları K. Kurdoğlo hem G.Topal TÜRKSOYun ştab-kvartirasında (30.11.2021)

**K. Kurdoğlunun „Avcı annatmaları” kiyadın prezentaşiyası.
(Türksoyun Ştab Kvartirası (soldan Moldovanın Türkiyedä Büükelçisi - Dmitriy Kroytor,
Türksoyun Genel Sekretari - Düsen Kaseinov, GYB - liin başı - Konstantin Kurdoğlo)**

I-inci REGIONAL KULTURA YARIŞMASI – 2019

Paalı dostlar! Haberleeriz, ani Gagauz Yazıcılar Birliini kurduktan sora, bizim Nasaat hazırladı hem geçirdi Gagauziyada seftä bir önemni, geniş Kultura yarışmasını, angısının adı – „Regional Kultura Yarışması – 2019”. Pek sevineriz, ani 2019-uncu yılda başlanıldı kurulmaa bizim Gagauziyada bölä bir konkurs, angısı, inanêrız, ani verecek büyük bir stimül gagauzlara-yaradıcılara.

Lääzım urgulamaa, ani bu yarışma hazırlandı hem geçirildi Gagauz Yazıcılar Birliin hem dä Komrat kasaba primariyasının çalışmalarınnan. Çok şükür ederiz Komrat kasabanın başkanına Sergey Anastasova, ani kayıl oldu bu konkursu yapmaa hem dä başarınca yanımızda bulundu, yardımcı oldu. Saa ol deeriz Georgiy Sarıya, jüri başına, kalan jüri azalarına hem başkalarına, kim çalıştı, kuvet koydu, çünkü bu yarışmak gözäl hem kaliteli uurda çıksın meydana.

Kurallara görä, bu kultura yarışmasında vardı 7 nominaşıya. Lääzım nışannamaa, ani bu konkurs kapladı incäzanaatçıları, angıları yaradêrlar türlü incäzanaat soyularında. Bu yarışmada ayırıldı en islää kiyatlar, tıparlanan 2019-uncu yılda hem proza, hem şiir formalarında, türlü tematikada, janrada hem nışannandı, angı resim, angı türkü, angı dizayn işi, angı jurnalist publikaşıyası aldı en üüsek erleri bu yarışta.

Lääzım sölemää, ani Komrat primariyası üstünä aldı yarışmanın tamandan finans arcını. Konkurstay pay alannarın enseyecilerinä verildi ödüllemäk için 30 bin ley. Herbir enseyici-nominant kabletti ödül 3000 ley kadar.

Bu konkurs oldu çok faydalı bir stimül gagauz kultasını ilerlemää deyni, diil sade Gagauziyada hem Moldovada, ama bütün türk dünnesindä dä.

Şükür ederiz payalannarı: resimcileri, çalgıcıları, yazıcıları, jurnalistleri, dizaynerleri – hepsini kim katıldı incäzanaat yarışmamıza!

Teklif ederiz kim pay aldı, kim almadı da katılsınнар gelän Regional yarışmalarına, denesinnär kendi kuvetlerini, çıkarsınнар meydana yaratmalarını.

Elbetki, biz istärdik bu haberleri zamana görä vermää taa ileri bizim jurnalın sayfalarında, ama vakıdında bulunmadı finans onu basımdan çıkarmaa. Düşündük, ani var neyä hem lääzım tıparlamaa jurnalımızın büünkü sayısında, da konkurs çıkışlarını, okuyucular da görsünnär, tanışsınнар kim pay aldı hem oldu nominant kultura yarışmasında. Akına, bölä konkurs seftä bizim Gagauziyada geçirildi, o bir paalı hem önemni iş – bir eni sayfa gagauz kultura istoriyasında...

I-inci REGIONAL KULTURA YARIŞMASI

„İNCÄZANAAT KONKURSU – 2019” ÇIKIŞLARI

PROTOKOL № 1

23.12.2019 y. – Komrat, primariya

Toplantıya katıldı Gagauz Yazıcılar Birliin başı: Kurdoglo K.İ. hem juri azaları.

Gagauziyada regional yarışmanın „İNCÄZANAAT KONKURSU – 2019” Komisija kararı:

1. Poeziya nominaşiyasında „En ii kıyat Gagauziyada – 2019”:

Todur Marinoglu – kıyat „Seni severim, tarafım”

2. Proza nominaşiyasında:

Pelageya Filioglu – kıyat „Ömür Dalgaları”

Galina Sirkeli hem Aleksandra Marinova – kıyat „Köklenmiş Duygular”

3. Dokumental, publiştistik hem aklına getirmeklär nominaşiyasında:

Konstantin Kurdoglo – kıyat „Никто не забыт, ничто не забыто!”

4. Resimci nominaşiyasında „En ii resim Gagauziyada – 2019”:

Konstantin Keleş – resim „Bucaan koruntuları”

Pötr Fazlı – resim „Ana tarafım”

Nina Peeva – resim „Gagauzluk”

Praskoviya Bejenar – resim „Kasım”

5. Vokal nominaşiyasında „En ii türkü Gagauziyada – 2019”:

Pötr Petkoviç – türkü „Evä beni çeker”

Lüdmila Tukan – türkü „Cengi istämeer Vatanım”

Marina Kısa – türkü „Seni duyêrım uzaktan”

Anna Dragu – türkü „Masal”

6. Jurnalist nominaşiyasında „En ii jurnalist publikaşiyası Gagauziyada – 2019”:

Alöna Terzi – publikaşiyası „50 yıl izmettä”

Elena Mokanu – publikaşiyası „Gagauziyanın Halk Topluşu – Gagauz Halkın Kimniin Koruyucusu”

Dimitri Popazoglo – en çok kaliteli publikaşiyaları için Gagauziya yaşaması tematikasında

7. Maasus premiya – „En çalışkan türkücü Gagauziyada kendi janrasında”

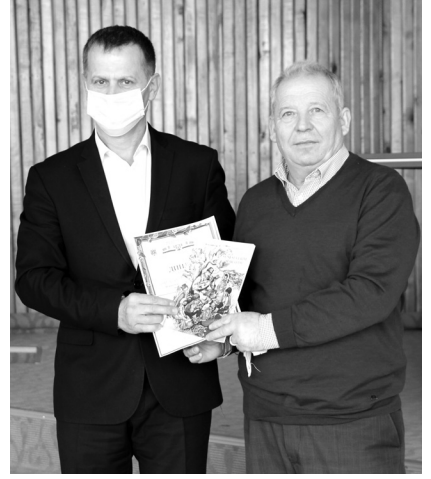
Vitaliy Manjul – en çok türkü 2019 y.

Aşada göstereriz patretlerdä „İncäzanaat yarışı – 2019” konkursunun çıkışlarını.

*Diplom verilmesi literarura konkursun enseyeninä
K. Kurdogluya*

*Komradın primarı S. Anastasov
diplomnan ödülleer literatūra
konkursun enseyenini
T. Marinogluyu*

*Komrat primarı literatūra konkursun enseyenlerini
kutlarkan (soldan - A. Marinova, saada - G. Sirkeli)*

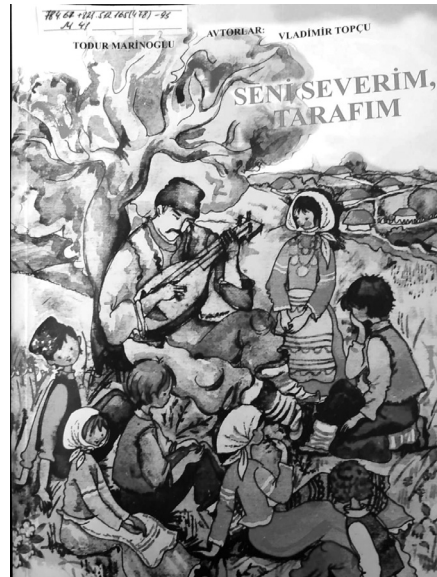
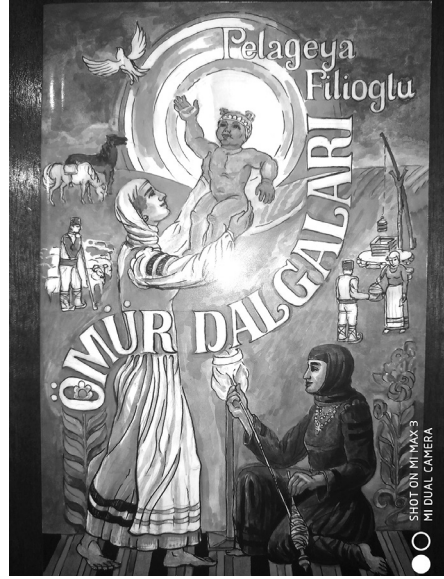
*Literatūra konkursun enseyeni
P. Filioglu*

Gagauziyada İncüzanaat konkursun nominantları, 2019

GAGAUZ YAZICILARIN NOMİNANT OLAN KİYATLARI YARIŞTA

„EN İİ KİYATLAR GAGAUZİYADA – 2019”

*Gagauz Yazıcılar Birlii sevgiylän kutlêr hepsini kim aldı ilk erleri
„En ii kiyat Gagauziyada – 2019” konkursunda*

YILDÖNÜMNERİ – 2021

TÜRK DÜNNESİNİN ŞANNI KLASİKLERİ

Abu Muhammed İlyas ibn Ünus İmre – 880 yıl

NİZAMİ GÄNDJEVİ
(1141-1209)

Nizami Gändjevi (kendi adı – Abu Muhammed İlyas ibn Ünus İmre) – anılmış azerbaycan şairi, düşünücüsü. Kendi yaratmaların avtorluunu o adlardı Nizami psevdoniminnän. Nicä onun ömür yolu geçti pek az biliner, neçin deyni sade onun yaratmalarından var nasıl bişey-bişey bulmaa onun yaşamasından. Şairin adına baalı pek çok hem türlü-türlü legendalar, angılarını düzdülär ondan sora yaşayan biografları. Aslıdan taa diil belli nezaman duudu şair, ama tradişiyaya görä alındı onun duuma yılı sayılsın 1142 yıl, duuma günü da 17 hem 22 avgust ayın arasında. Bilinmeer halizdän neredä şair duudu da. Var ölä hipoteza, ani o duudu Orta İrannın Kum kasabasında. Ama şansora Orta asirlerdä taa çoyu onun biografları inandırêrlar, ani Nizami duumuş Gändcä kasabasında.

Büümüş o diil zengin ayledä. Bir boyu biografların sayıklêêrlar, ani onun aylesi işlemäliklän zanaatlanarmış, ama Nizami atılmış bu zanaatlanmaktan, bolay bütünnä vermää vakıdını, kuvedini literatura yaratçılına. Ama hep bu vakıttan var ölä gerçeklär, angıları bildilerlär, ani Nizaminin bobası çinovnikmiş, anası – kurd önderin kızımıyş. Açan öler onun anası-bobası Nızamiyi alêr terbietmää mamusunun kardaşı.

Nizami üstünnü bilgili bir adammış. Ozamankı şairlerin borcuna girirdi azbuçuk bilgileri olsun herbir bilim çeşidindä. Nizami zamandaşlarından çok taa üüsektä bilgi uurundan bulunarmış. Onun poemaların tekstleri argumentli gösterer, ani şairdä varmış derin bilgilär diil sade pers hem arab literaturasından, ama medişinadan, hristiyanıktan, islamdan iudaizmadan, iran mifologiyasından, filsofiyadan, muzikadan, resimciliktän, astranomiyan hem taa başka bilimnerindän dä. Şiir o başlêêr yazmaa 14-15 yaşından.

Nizaminin biografiyası bütündän ilişikli duuma kasabasına Gändjäyä. O kıyamadı kendini yapmaa seray şairi, çünkü istemäzdi kaybetsin yaradıcılık serbestliini, ama tradişiyalara görä o hep okadar adlardı yaratmalarının bir boyunu feodal öndercilerinä, nelär için kabledärdi biraz yardımcılık para. Nizami çok saygılı bir insanmış, ona verilärmış türlü ödüllär. Bir sölençedä (legendada) annadılêr, ani o kabletmış Atabektan 5000 dinar hem da 10 küü, makarki istämemiş olmaa, şair gibi, onun seraylarında.

Evlenmiş Nizami üç sıra. İlki, en sevgili karısı türk soyusundan kulmuş mu. Onu şairä baaşlamış yakın 1170-inci yıla önderci Derbenta. Nizami baaşlêêr bu

kıza serbestlik, sora da evlener ona. Bu ilk karısına o adlêr çok süretli ihlamnı şiir sıralarını. Onnarın birazdana duudu oolları. Afak (karısının adı) öldü vakıtsız, hep bölä erken geçindilär onun öbür iki karısı da.

Nizaminin beş poeması, „Saklı kaznä gömüsü”, „Leyli hem Medjnun”, „Edi gözäl kız”, „İskander-name”, „Hosrov hem Şirin” girdilär azerbaycan şiir kaznegömüsünä. Belli bişey, ani onun yaratçılık kalmaklarına çekiler divan da. Ondan büünkü zamana etişti 116 gazeli, 30 rubai, birkaçar kasıd hem kit. Orta asirlerdä Nizaminin yaratmaları, ama en pek onun poemaları, koydu belli bir damga Orta Aziyanın hem Yakın Günduusu literatüra ilerlemesinä.

Nizaminin romantika-kahramannıklı şiirleri onun zamanından diil bir asir süresindä büyük etki yapardılar bütün pers dilindä lafedän insan dünnesinä hem da ihlamnardılar genç yazıcıları, dramaturgları, angıları çalışardılar kendi yaratmalarında benzemää kendi kumirinä diil sade Persiyada, ama bütün regionda da, angısına girer bölä devletlerin kulturaları, nicä Azerbaycan, İndiya, Afganistan, Gruziya, İran, Pakistan, Üzbekistan, Türkmenistan h. b. Onun yaratmaları derin, büyük etki yapardı bölä anılmış şairlerä, nicä Hafız Şiraziya, Djalaladdin Rumiya hem Saadiya. Onun beş büyük poeması („Hamse”) açıklêrlar hem izleerlär türlü bilim temalarını, neylän kazandılar büyük şannık, bunu göstererlär şairin yaratmaların listaları. Onun poemadakı kahramannarı Hosrov hem Şirin, Leyli hem Medjnun, İskander şindiki zamanda da kalêrlar en anılmış diil sade islam dünnesindä, ama başka memleketlerdä da. Nizaminin bu yaratmaların içindikilerinä girili unikal yazdırmalar, angıları oldular baş kaynaa zamankı bilgi almasında pers muzika yaratçılı için hem da XII asirin çalgı instrumentleri için.

Yukarda ne annadı gösterer, ani Nizami çok çalışmalı, meraklı hem dramalı bir ömür geçirmiş, hem da ani onun yaratıcılık özellikleri, büüktän-büük etki yapêrlar büünkü gündä dä diil sade günduusu, ama bütünnä dünnä yaratıcılık literatüranın hem kulturanın ilerlemesinä. Bu çıkışımıza bir argument örnäe olur çok janrada azerbaycan muzikasının zenginnenmesi XX asirdä. En anılmış azerbaycan kompozitorları bu yıllar arasında daymaca danışêrlar Nizaminin süretinä hem onun yaratmalarına, alıp ihlam hem tema, kendi kompozitiyalarına. Birkaçını sıralayêcez: Uzeir Gadfibekov vokal miniatüralarını yazdı Nizaminin „Sensiz” hem „Sevgili Djanan” şiirlerin laflarına. (1941-inci yılda), Niyazi – kamera operasını „Hosrof hem Şirin” (1942-nci yılda), Fıkret Amirov – simfoniyaı „Nizami” (1947-nci yılda), Kara Karaev – baleti „Edi gözäl kız” („Sem krasaviç”), angısı getirdi bu kompozitora bütün dünnedä tanınmasını hem şannını.

2021-inci yılda harman ayında (avgusta) tamannadı Nizami Gändjevin 980-ci yıldönümü. Büyük saygı hem hatır şairä göstermää deyni **ÜNESKO Nizaminin adına 2021-inci yılı koydu**. Biz da, gagauzlar çok hodullanêrız, ani bölä bir anılmış, saygılı şair, düşünücü var türk dünnesindä. Denedik gagauz dilinä çevirmää onun şitalarından birazını hem en anılmış şiirini „Sensiz”, angısının laflarına anılmış azerbaycan kompozitoru Uzeir Gadfibekov yazdı romans muzikasını. Bu romansı dünneyin en büyük şenalarında çaldı şannı türkücü Muslim Magomayev.

Nesoy-sa dost razgeler her tarafta,
En iisi, angısı hazır yardıma.

Bu dünnää veriler kısmetä hem bollaa,
Ama diildir ne zeetlerä, ne da yoklaa.

Laflar sölenän ürektän
Çok vakıda kalêr kalptä.

Şekerin da var otası.

Olêr ölä da, açan geçer sevgi
Da o dürtmeer ne fikiri, ne kalbi.

Göktä Ayı sandıysan gözlemä –
Kolay düşmää pınarın dibinä.

Sevdalı – o bir kör, ama özlü sevgi izi
Gezer orada, näända görmeer göräni.

Dostsuz ömür-günnär geçärsä, bu büük
beladır,
Sade büük pişmannımız ona kafadardır.

Olêr, açan kahır saplêêr pek güüsündä,
Sabur güüslüü giiniler bu günnerdä.

Taa ii karakterimiz benzesin gülä:
Olsun nicä koku daatmaa bu dünneyä.

Hepsicii vergili, talantlı insannar
İşiderlär türlü hasetli maanalar.

Üzü biri çekäbilär kolayca,
Bir sä üzü çekämöz kim dä olsa.

Çok kısmet, eer istärsädin bilmää,
İmdat bulacan söz kuvedindä.

Çok bet yaşadım bän bu dünnedä,
Da, eer bişey düşärsäm cendemä,
Beni orda dolanacak diil salt günahkerlär,
Ama, şeytannar da görüp, uzak geçecekler.

Kendibaşına, var açan geçer sevda,
İlişmeer ne canına, ne aklına
O diil aslı duygu – gençlik aldanması,
İzsiz, gelip-gitmää, onun hiç yok hakkı.
Yaşêr er üzündä aslı sevda
Zaman sarı topraa katınca insanı.

Kim, kelebek gibi, al yalına diyär,
 O duşmanın ordusuna yalnız üüşär.
 Ko ömürü tutsun, göz kıpımı kadar,
 O, tenini verip, kendisini alar.

Bän beneksiz bir ay göktä gecä yarısında,
 Sedefim bän, kusurlan yapmadı allaa bana ceza.
 Mehlem sän içmä, bişey hasta duyarsan kendini –
 En ii ilaç, hurmadan taa tatlı beyta şiirleri.

SENSİZ

Her gecäm oldu keder, üzüntü hem dert sensiz,
 Çekteki soluum, gitti boşa hemen sensiz.

Seni o sevän olan,canına emin etti
 Gitmenä yandı canım, kuvedim bitti sensiz.

Başka bir yär bän nasıl arayım, ey nazlı kızım?
 Bilerim sän dä dedin, „Yok yärä ilaç sensiz”.

Sän kalbimä çıktın saabi, bir kul sana oldu canım.
 Sän paalıysın, bän ucuz, yokum hiç, afet, sensiz.

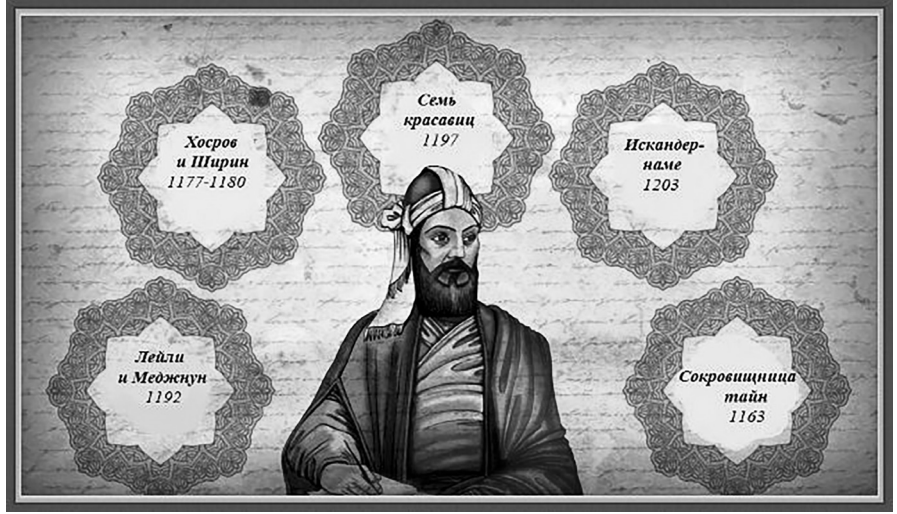
Ne bir gözüm var arayım seni, kismetim dä yok,
 Ne dä benim girginniim var bir kaçmaya sensiz.

Sän Nizamidän, kär emin olsan da, gülüm,
 Gecä-gündüz arayıp, olmayacak raadım sensiz.

T. Marinoglu

Anmak taşı
Nizami Gändjeviyü

Şanni, anılmış azərbaycan şairi hem düşünücüsü
Nizami Gändjevi hem onun poemaları

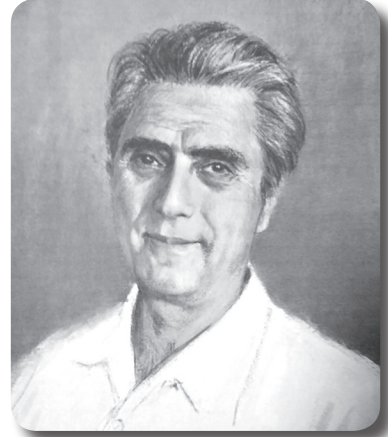
Nizami Gändjevi mavzoleyı

TÜRKSOYun Genel Sekreteri Düsen Kaseinov (soldan 3-cü)

ŞANNI GAGAUZ YAZICILARIN YILDÖNÜMNERİ – 2022

DİONİS TANASOGLU – 100-üncü duuma yıldönümü (07.07.1922 – 23.08.2006)

Bu yıl tamannanêêr 65 yıl, nicä Moldova Sovet Soşialist respublikasının kanununa görä maasus bir alfabet kuruldu, neredä gagauz dilinä görä bukvalar uyduruldu. Bu alfabet bizä, gagauzlara, büük kolaylık verdi üüsek uura kulturamızı kaldırmaa, çekedelim saygılı dillär arasına bizim ana dilimizi erleştirmää.

Bu kanun gagauz halkına verdi kolaylık eni kuvetlärlän gagauz ruhluunu göstermää, becermeklerimizi insannara etiştirmää. Bu kanunu kabletmesindän sora, ertesı yılın sentäbrinin birindä uşaklar gagauz küülerindä seftä bizim istoriyamızda aldılar ellerinä ana dilindä üürenmää deyni, en paalı kiyadı „Bukvalı”.

1958-inci yılda bizim yazıcımız Nikolay Arabacı saygılı kiyadında Dionis Tanasogluya kendi duygularını bu olay için açıklêêr: „...Bütün ürektän sizi kendinizi hem benim unutulmaz arkadaşımı – sizin bobanızı – kutlêêrım bizim gagauz şkolaların duumasınnan. O neetlerimiz, düşünmeklerimiz, angıları için biz girgin çalıştık taa 1947-nci yıldan beeri, aslıya çıktılar... Sizin girginniiniz gagauzların kulturası için istoriyada bir iz gibi kalacak...nekadar taa çok vakıt bizi uzaklaştıracak 1958-inci yılın sentäbri ayın 1-indän, okadar taa çok herbiri annayabilecek sizin uçsuz-kenarsız çalışmanızı, angısı getirdi bizä büünkü kısmetli günü.”

Kimdir D. Tanasoglu islää bilerlä Moldovada, Gagauziyada hem bütün Türk Dünnesindä. Dionis agamız çok ii hem çok bilgili bir adamdı: istorik, yazıcı, poet, üüredici, kompozitor, teatrucu, rejisör, muzıkacı bilgi doktoru, folklorcu h.t.b.

Siirek gelir bu dünneyä bölä insannar, nicä D. Tanasoglu: o bilmäärdi ne o dinnenmäk, ne o haylak durmaa, nicä bir arı, o çalışardı nekadar taa çok faydalı işlär yapsın, getirsin halkımıza eni bilgilär hem da yaratma yolunda o her zaman ihlamnıydı.

Bu yıl Dionis agası saa olaydı tamanayacaydı 100 yıllık ömürünü, hep bu yıl tamannêêr 65-inci yıldönümünü gagauz dilin yazısı da. Bizim halkımıza bu iki yortu çok saygılı, onnar biri-birinä örülü, sıkı pelik gibi, görünmüz cannı ruh ipliklerinnän. Bölä yakınlık var onnarda ondan, ani Dionis Tanasoglu 1947-nci yıldan, badaşıp kafadarlarınnan, başladılar güreşmää ana dilimizä yazı düzmesi için hem onu okulların programasına girdirmää deyni.

Dionis agası çok girgin bir adamdı. Stalin zamannarında pek korkuluydu bişeyä maana bulmaa, kritika yapmaa. Ama onu sakındırmardı bu durum, da açan 1951-inci yılda läüzüm oldu, Kişnövdä gidärkän, „Bütünsoyuz birliin lingvistika sesiyası” ana dili için kritika sözünü tutmaa o hiç korkmadı da çıktı üüsek tribunaya. Sözündän

titata: „Не верно мнение, что гагаузы не хотят иметь свою письменность, народ желает иметь свою письменность, чтобы обучать своих детей на родном языке. Надеюсь, что настоящая сессия ускорит решение такого важного вопроса.” (Журнал «Смена» 07. 12.1951, статья Шулыгина).

Hazırlanmaklar gagauz dilini girdirmää şkola programalarına zor hem oya olarmışlar da salt bu üzerä D. Tanasoglu 1956-ncı yılda Taşkenttä „Bütünsoyuz lingvistika sesiyasında” genä söz tutêr üüsek tribunadan. Sözündän titata: „До сих пор не введена гагаузская письменность, и дети не могут изучать родной язык в школе. Пользуясь присутствием здесь представителя ЦК КПСС Кузина мы обращаемся с убедительной просьбой уделить внимание вопросам школ для гагаузских учащихся.”

Dionis aga sade söz tutardı, o bilmäärdi ne o dinnenmäk yada haylak durmak, gecä-gündüz çalışardı meydana çıkarmaa bu pek zor işi: düzärdi gagauz dilinin orfografiyasını, şkola sözlüünü, üürenmäk kiyatlarını, herbir klasa programaları, çok izmet koydu hazırlamaa gagauz dilini üüretmää deyni üüredicileri.

Ama 1958-inci yıldan ileri dooru uşaklar çok vakıt tutamadılar ellerindä ana dilindä kiyatları, halkımız çok sevinämedi bu büyük saygıya hem hatırlamaya, neçin deyni 1961-inci yılda gagauz dilini çıkardılar şkola programalarından, brakmadılar baarli bir predmet gibi da onu üürenmää. Ama D. Tanasoglu hem onun en çetin ortakları N. Baboglu, M. Kösä, D. Kara Çoban, S. Kuruoglu bu çalışmadan brakılmadılar, yaptılar ne vardı nicä yapmaa o zamannarda, ani gagauz dilini, kulturasını ilerletmää. Dionis aga 1966-ncı yılda kendi ilk artistik kiyadını basımdan çıkardı „Çal türküm” adında, sora birär yıl aşırı çıkarêr tipardan taa birkaç şiir toplumunu: „Adamın işleri” (1969), „Hoşluk” (1970), „Gençlik türküleri” (1975), ileri dooru yazdı hem ştenada koydu bölä dramaturgiya yaratmalarını-pyesaları nicä „Oglan hem Länka”, „Bucakta yalın” h.b. Ama en büyük iz gagauz literaturasında o braktı „Uzun kervan” romanınının. Bu ilk tarih romanında seftä ana dilindä artistik formasında açıklanêr gagauzların istoriyası.Yaratmanın süjeti çok uygun dermeyä urulu istoriya olayların sırasına, dizisinä görä. Roman yazılı gözäl süretli dillän, uygun dialoglarlan, oluşlara baalı peyzajlarlan hem da avtor kullanêr ölçülü, tamannı arhaizma hem istorizma leksikasını.

Gagauz dilinä o çevirdi bir bölüm şiir yabancı dillerdän anılmış avtorların yaratmalarını. Çok yakın ekvivalentli o talmaçladı rus dilindän A. Krılovun fabulalarını. Birkaçının adı: „Öküz hem kurbaa”, „Maymun hem ayna”, „Tilki hem üzüm” A. Puşkinin anılmış şiirlerini „Kış avşamı”, „Kış sabaası” Moldovan dilindän çevirdi E. Bukovun poemasını „Andrieş”, M. Emineskunun poemasını „Luçeafêrul” hem başka.

Dionis aga pek sevärdi muzıkayı, kemençedä oynamaa, gözäl çalardı seslän dä. O yazdı bir sıra türku kendi şiirlerinä, laflarına görä. Düzdü muzika hem horeografiya süitalarını, hem çok uygun, talantlı inceletti, düzdürdü halk türkülerini, angıları büün da girer „Düz ava” ansamblinin repertuarına.

Saygılı hem şanlı pedagogika yolunu geçti bizim Dionis aga. Çeketti o üüredici işlemää kendi küüyündä, Kiriettä. 1945-1946 yıllarda, hep bu uurda çalıştı

Çadırda. 1972-1992 zaman süresindä kulturologiya hem teatru zanaatı kafedranın başı olarak, „Gavril Muziçesku” adına İncäzanaat İstitutunda pedagogika işindä bulundu. 1992-1995 yıllar arasında gagauz dili hem literatūra, gagauzların istoriyası, türkologiya hem teatru zanaatı predmetlerini götürdü Komrat Devlet Universitetindä, birkaç yıl bu kurumun rektoru oldu. Nicä pedagog o çalıştı başka üüretim üüsek okullarında da.

Dionis Tanasogluya kaliteli hem üüsek başarıları için devletlär uurundan şannı adlar hem ödüllär verildi. 1989 -uncu yılda „Moldovanın İncäzanaatlarında Maêstro” adını kabletti, 1994-üncü yılda Türkiye Cümhuriyetinin „Kulturada Şannı” adı ona verildi. Moldova Devleti tarafından 1996-ncı yılda „Gloriya Munçii” ordeninnän nişannandı. 2000-inci yılda ona verildi ad „Gagauziyanın şannı vatandaşı”.

Läüzım nişannamaa, ani Gagauziyada Dionis Tanasogluyu herzamann büyük saygıylan anêrlar hem nişannêêrlar. Komradın şannı aleyasında büünkü gündä ona anmak taş durêr. Çadır Gagauz Milli teatrusu hem Kiriet küüyün gimnazyası onun adını taşıyêrlar.

Gagauziya Bakannık Komitetin tarafından bu yıl da büyük saygı gösteriler anılmış yazıcıya, şairä, dramaturga, folklorcuya, kompozitora, muzıkanda, horeografa.

İyül ayın 7-dä D. Tanasoglunun tamannanêr 100-üncü duuma yıldönümü. Bu üzerä Gagauziya Bakannık Komiteti 2022-nci yılı Dionis Tanasoglunun adına adladı.

Dionis Tanasoglunun izmetleri halkımızın hem bütün türk dünnäa kulturasının zenginnetmesindä, ilerlemesindä bir büyük özelli eri var. Onun üzü, süreti, canı ölmedilär, ama yaşêêrlar hem yaşayaceklar da halkımızım canında.

Tanasoglunun düz formada yaratmaları, hem da derin duygulu şiirleri, türküleri büün dä kimseyi brakmêêr dalgalandırmadık, derin düşünmeyä girilmedik.

ANA DİLİM

Ana dilim – tatlı bal,
Salkım çiçää kokusu.
Şırasını üklü dal
Vermiş gömeç dolusu.

Ana dilim – gevrek söz,
Uygun dizili sedef,
Ürük fikir ona öz,
Kefimä verir hep kef.

Ana dilim – gözäl ses,
Maanä – türkü avası,
Onu işidän herkez
Doymaz, geçmüz avazı.

Onsuz hiç geçmüz aaçılım,
Kuru kalır masalım,
Onsuz olmaz hiç saalım,
Kısır gezir akılım.

Dili läüzım bilelim,
Biz ona evlad inanız,
Dili hiç kaybetmeyelim,
Salt onunnan biz insanız!

DUYGUM

Näända senin sızıntın,
hey duygum?
Bulayım da tı kayım –
Pek sızlêrsın, hey duygum.
Näända senin başlantın,
hey duygum?
Tutayım da baalayım –
Pek kopêrsın, hey duygum.

Näända senin baalantın,
hey duygum?
Kolverip biraz, çözeyim –
Pek sıkêrsın, hey duygum.
Näända senin ateşin,
hey duygum?
Alıp elä, üfleyim –
Pek yakêrsın, hey duygum!

VATANIM

Näända çayırlar geniş,
Baalarlar dolu emiş,
Näända şendir başçalar,
Çöşmedä tatlı sular –
Orada benim Vatanım,
Orada duudu yıldızım.
Näända yamaçlar yası
Podişlär dä düzbası;
Näända kırlar çırtmalı,
Sürülär da trakalı;
Näända yalpak lüzgerlär
Yıldızlı da gecelär.
Näända ırtırlar türkü
Uzadêrlar hertürlü;
Näända utancak kızlar
İncä ses maani çalar;
Näända delikannılar
Kara kalpak taşırılar;
Näända gaydalı düünnär

Kadıncalı oynunna.
Sadıçlar da pek nazlı -
Çalgıcıya zavalı...
Näända şindi gün şılêr.
Sevinmektän kâr aalêr,
Ani gagauz mutlu
Yaşamak kısmet buldu;
Näända iş kaynêr kızgın,
Zenginniklär insanın;
Näända traktor sesleri
Kâr simfoniya gelir;
Näända hergün mayaklar
Tutuşêr eni şafklar;
Näända hepsi milletlär
Ana-kardaş uşaklar! ...
Näända insan zaametker
Aydın gelecää düzer
Orada ömürüm – canım,
Orada benim Vatanım.

ANALAR

Nicä ilkyaz gibi sıcak,
Çiçekli başça,
Özlenmiş kırlangaçlar –
Geler analar.
Yazın hoş yaamur gibi,
İlk taazä çörek,
İlk karpuz, üzüm kara –
Olêr analar.
Güzün hep evdä döner,
Fıtası dolu,

Kuşku, nicä turnalar,
Durêr analar.
Kaar gibi, yalpak duygun,
Eni yıl kovrii,
Duyulmaz masal onnar,
Cömert analar.
Nicä zamannar, yıllar,
Analar gelir,
Bitkisiz yollar, yıllar –
Bıkmaz analar.

SENSİZ

Sensizim, nicä
ana uşaksız,
booday başaksız.
Sensizim, nicä
teknä hamursuz,
çöşmä dä susuz.
Sensizim, nicä
kuvan çiçeksiz,
çiftçi çöreksiz.

Sensizim, nicä
bülbul türküsüz,
zavalı üsüz.
Sensizim, nicä
Oglan gelinsiz,
Bucak pelinsiz.
Sensizim, nicä
gündüz güneşsiz,
Anam, Vatanım –
kısmet köşesi!

İLK YAZ

İlkyaz dolaya geldi –
Heresi çiçek doldu.
Sıcaklar gündän indi,
Kuşcaazlar küüyä döndü.

Kırlangaç yuvasında,
Genä yavrular çivlêêr.
Kedilär da altında,
Nicä bildirlar mäülêêr.

Korkma, korkma hiç, kuşcaaz,
Kedilär bizä dostcaaz.
Hızlanarsa birisi,
Bitecek süt içmesi.

ÇEVİRMELER

Engeç, Kuu hem Balık

**Açan birlik yok dostlarda,
İşlär gitmüz hiç orada.**

Engeç, kuu hem balık
Bir üklän araba bulup,
Çekmää onu üçü artık
Düşünmüşlär ortak olup.
Direşmeklär beter olmuş,
Bu ük sa erindä donmuş.
İlin o ük şu görüner,

Kuu salt havaya çeker,
Engeç geeri hep tepiner,
Balık suya hep direşer ...
Kimdä kabaat, biz bilmeeriz,
Dooru da kim, görämeeriz...
Salt bir iş vardır bellidä:
O ük hep büün dä erindä.

GARGA hem TILKI

Gargaya bir gün Allaa
Bir parça piinir vermiş.
O da, konup bir dala,
Piinir imä özenmiş,
Düşünmää ama etmiş,
Piinirsemi aazında...
Näändan nereyi Tilki
Oralarda bulunmuş,
Duruklanıp bir-iki,
Bir tatlı koku duymuş;
Yukarı şiret bakmış
Piinircii birdän görmüş!
Sulanmış pekçä aazı –
Piinircii imää näpsin?
Şalvir, enikunuca
Tä-tä yaklaşêr aaca.
Kuyrucaanı şu sallêêr,
Gargadan hiç göz almêêr;
Laf katêr ölä yalpak,

Sansın hiç yok solumak:
- Kuşçaazım, ya ne gözäl!
Ne boynu, ne gözçääzlär!
Bir dünnä mayıl olar,
Ne burnu hem ne tüülär!
Sesçeezin läázım gelsin
Nicä ayozun sesi!
Çal, gözelim, utanma,
Bu güzelliinä görä
Sän çalmaa da becerän,
Bizim dä aramızda
Padişaa sän olacan!
Garganın metetmektän
Başcaazı dönmüş heptän;
Sevinmektän gülümseer
Tilkiyä dä „gaa” eder,
Nekadar edäbiler...
Piinircik erä düşmüş,
Bu takım işlär olmuş...

*Dionis Tanasoglu musaaflirlän.
Çadır kasabası. M. Çakirin anmak taşında*

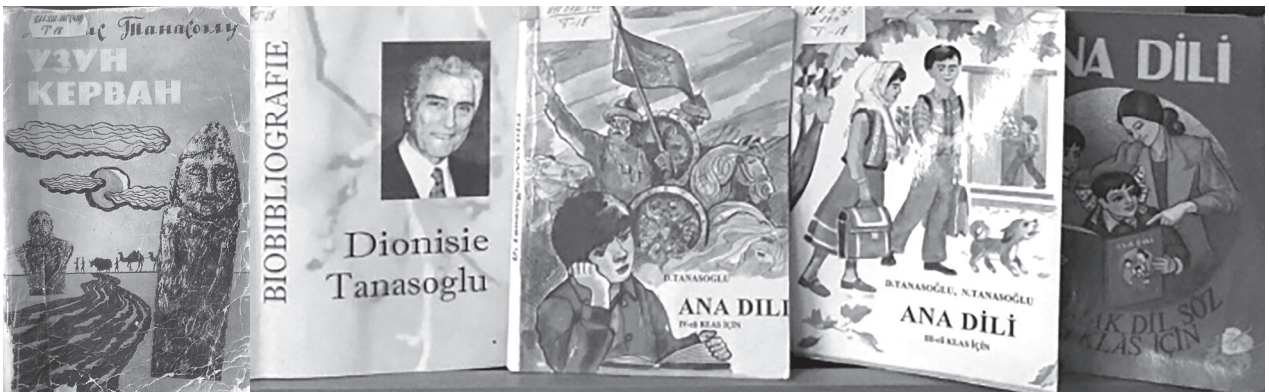
*D. Tanasoglundun büstü Komrat
şannı aleyasında*

Dionis Tanasoglu Komrat Devlet Universitetin studentlerinnän

*Dionis Tanasoglu hem onun kolegalary
(ortada Stepan Topal - Gagauz Respublikasınyn prezidenti)*

YILDÖNÜMNERİ – 2021

Kutlêêrız anılmış gagauz yazıcılarını duuma günnerinnän, angıları 2021-inci yılda tamannadılar kendi yıldönümnerini.

MARIYA KUYUMCU – 80 YAŞINDA

Bu yıl iyül ayın 12-dä Gagauziyada hatırlandı çok önemli bir olay, M. Kuyumcunun 80-inci yıldönümü. Bu adı islää bilerlä Moldovada, Türkiyada hem başka devletlerdä dä, nicä bir anılmış araştırmacıyı, tarihçiyi, folklorcuyu hem talantlı yazıcıyı. Sade büyük sevgi kendi halkına çıkardı onu anılmış insannarın sırasına. O çok kuvet, izmet, bilgi koydu bolay zamankı bilim sistemasına görä erleşirmää gagauzların folklorunu.

Mariya duudu, büüdü Tomay küüyündä (Gagauziya), burada o büün dä yaşêêr, çalışêr. O küçüktän açıkgöz bir uşaktı, pek sevärdi okumaa, üürenmää. 1958-inci yılda o girer üürenmää Kahul pedagogika okuluna Makarenkonun adına. Burada başlankı klaslara üüredici fakultetindä üürenärkän, gagauz dili hem literaturayı götürmäk hakını kazanardı. Üçüncü kursta bulunarkan, 1961-inci yılda gagauz dili programasını kapadılar. Ama bu yıllar açtılar genç kızın canında bir büyük sevgi kendi ana dilinä, halkına hem üüsek patriotik duygularını, angıları omürboyunca brakmadı onu raada, koştı her günnü büyük çalışmaya, ki taa tez gagauzları kaldırmää başka halkların kıymetli uuruna. Taa derin bilgili hem taa faydalı olmaa deyni o başarêr Kişinöv Devlet Universitetin tarih fakultetini.

M. Durbaylo, üüredici işlärkän, serbest vakıdı olduynan, gezärdi küüdän-küüyä, toplardı, yazardı magnitafona halk türkülerini, dastannarı, legendaları, dinni hem tarihli annatmaları. O derindän annardı, ani folkloru läözım taa tez toplamaa hem tamandan, zerä eni zamannara görä o pek kolay kaybelecek. Açan o geçti çalışmaa Moldova Akademiyasına, gagauz bölümünä, onda şansora vardı gerää gibi folklor materialı nicä magnitafon, ölä dä el yazısında. Akademiyada çalışarkan, o taa da çok gezdi gagauz küülerindä Moldovada, Ukraynada Zaporojya hem Odesa oblastlerindä. Bunardan karä yaptı ekspedişiya Poyraz Kavkazına, Poyraz Osetin avtonom oblastinä hem dä Kabardin-Balkar respublikasına.

1991-inci yılda M Durbaylo çıkarêr bir kiyat toplumunu balada türkülerinnän, angısının ölä dä adı „Balada türküleri”. Zamankı bilim sisteminä görä o, yaraştıma analizini yaparak, argumentli gösterer gagauz balada türkülerin özelliklerini tarih etaplarına görä.

2003-üncü yılda tipardan çıkêr onun ikinci folklor kiyadı „Gagauz halk türküleri”. Bu topluma girili 136 türkü, angılarını o topladı 1969-1980 yıllar arasında. Türkülerin tekstlerindä açıklanêr bölä temalar, nicä sevda, din, adetlär, tarih hem

başka. Bu halk türkülerin maanaları bildirer gagauz halkın pay almasını türlü istoriya etaplı oluşlarında. Mariya Durbaylo yazdı birkaç monografiya da: „Gagauzların erkenki istoriyası”, „Gagauz kahraman-epik masal toplumu”, „Vizantiya feodalizması türk-oguz halkların ecelindä”.

Literatura uzmanların, artistik kiyatlarını okuyucular arasında onu islää bilerlär, nicä bir talantlı yazıcıyı, şairi. Onun iki annatması seftä tiparlandı çokavtorlu debüt toplumunda „İlkyaz türküsü”. Onnarın adları: „Yardımcı” hem „Kendi ekmäännän”. 1991-inci yılda tipardan çıkêr onun ilk annatma toplumu „Toomsuz tarlada yabancı gülleri”. Bu kiyadı o çıkarêr bölä psevdonim altında, nicä Mariya Kuyumcu.

Onda annatmaların kahramannarı – sıralı insannar, can tarafından türlü tabeetli, angıları açıklêêrlar kendilerini türlü yaşamak durumnarında, bir boyun eceli geçer belalı, tragediyalı tarih oluşlarında. Yaratmaların süjetleri belli eder, ani avtor her taraftan yaşamayı görmüş, duymuş, çok işlär dä kendisi geçirmiş, nedän onun yaratmaları okuyucular brakmêêrlar raada, koşêr personajların yaşamasına, yaptırêrlar derin çıkışları, yardımnêêrlar yaşamakta. Tiparlêêrız onun çok duygulu bir annatmasını „Gel, anam, evä,” angısının teması büünkü gündä taa da pek aktuallı oldu.

GEL, ANAM, EVÄ!

İyünün duvaklı, alçacık günü, tırmalayıp bayır sırtını, duruklanardı sabaakı çiidiä. Hava saktı. Çöşmä, nicä bir toprak anası, yollardı uzak yola oolcaazını – akıntıyı. O da uslu seslärdi anasının yol lafını. Da onnarın saklı annaşmasını annardı yakındakı biyaz sütlenär hem sarkık dallı süütlär.

Toprak hem çöşmä doyurardılar hem sulardılar bütün dünneyi örneklän çalışkannaa hem iilää. Akıntı yolunda kapardı taşçaazları, samancıkları, tüüceezleri, ani kalmıştılar geceleyän kuşlardan da götürdü onnarı yolunca aşaa, oyanı.

Gün kalktı taa biraz da, kurtulup bulutlardan, daattı şafklı saçlarını doz-dolaya. Akıntıcık dolaş-bulaş oldu onun altını pırlagalarında da bu gercikliklän saptı sua gölä. Bunun çanaanda görünärdi küü, çukurlar, sırtlar. Toprak giindi eni sabaakı giiminä, taktı kraalı altıncıklarını, yıkandı hem silindi serincä sabaakı seslärän.

Şalvir gündän mi, akıntının yolcu türküsündän mi, bir alçak evin içersindä yıkandı altı yaşında bir çocuk. Uşak gerildi da çıkardı yorgan üstünä tantur hem pak elceezlerini. Kıvırcık, kula saçlı, maavi gözlü uşak benzemäzdi kimseyä, da pek ayıflanırdı, açan görürdü karagöz bobasını. Çocucaan adıydı Sandika. Uşak bakınırdı aynaya da gülümsärdi kendinä, o bulurdu, ani o günün uşaa. Neçin deyni o da öläydi, nicä gün: açık, biyaz üzlü, şen hem kula saçlı...

Sandikanın bobası duldu. O işlärdi sırtmaç. Evä gelirdi pek geç da üüsüz evladını bulurdu döşektä, uyuyarkan kirli, eki dä çalmar altında. Adam istemäzdi bozmaa uşaan raatlını da gidärdi yataana. Ama kimär sıra o savasardı onu yıkamaa, şunu-bunu üüretmää, koymaa az-buçuk sıraya. O zaman Petri homurdanarak dulluuna, yısıdardı geç vakıt su, dökärdi aaç tekneyä dä çaarardı dürük seslän uşaanı:

- Ya, ba tosuncuum, ya, ba Sandika, gel bana, gel bana, seni boban yıkasın!

Sandika titsinärdi bu tekliftän da savaşardı saklanmaa en karannık erä. Ama Petri bilirdi onun köşelerini da gidärdi dooru köpään yataana. Adam ilkin çıkarardı paliyi , sora da çekärdi geeri Sandiyi. Alardı aykırı koltuunun altına da getirärdi tekneyä. Bobasının ellerindän, güüdesindän uşaa gelirdi silis (ot), fişkı, ter hem kır kokuları. Ama zordu ona kurtulmaa adamın kaavi ellerindän, da uslu kabul edärdi boba ikramını. Petri hızlı atardı kokar eşil ot su içinä da çekedärdi yıkamaa uşaa. Sandiyä gelirdi ölä ilin, sansın o toloka çiçeklerin içindäydi. Ama boba elleri ölä uuardı, ki uşaa görünärdi, ani onu harmannêêr iki çakmaklı düven. Bu sarsık hem örseli yıkanmaktan uşaan uykusu gelirdi, da o taa teknä içindä çekedärdi uyuklamaa. Sabaalän kalkardı pak hem saasem. O sınaşmıştı bölä çetin „suvazlamaya” da hep umut edärdi, ani onu da ne zamansa yıkayacak ana eli...

Bu sabaa Sandika genä baktı pak ellerinä, sora alçacık, güneşli içeri. Burada vardı avşamkı yıkanmadık çanaklar, kurulu sofra, suvanmadık toprak erdä döşeliydi pelin, ot. Giisilär teknedäydi...

Da o annadı, ani içerdä yok taa mamusu, bakası neçinsä taa getirmemiş onu. Uşak mayıl bakardı erdä pelinnerä, kiriştä kuru çiçeklerä. Bu çiçekleri bobası ona getirdi baaşış erinä.

Sandika bastıydı edinci yaşa, ama o bir işi hiç annayamazdı, neçin başka uşakların vardı hem mamuları, hem tütüları, ama onun vardı sade bakası...

- Belliki, bän düşmedim alçak saçaan altından bu içeri, ama neredä benim o mamum, da gelmeer evä?

Bobası kırdan gelirkän, uşak çıkardı ona karşı, ama bobası yalnızdı, da bakıp komuşusuna, ani gelirdi karısının yannaşık, uşak kahırlanardı diil sade kendisi için, ama yalnız bobası için dä...

Petri alardı onu kucak da, verip çiçekleri, deyärdi:

- Tä, oolum, sana bu kitkayı yolladılar kırlar, kuşcaazlar, tavşamcıklar.

Uşak sevinirdi, ama bobası demäzdi birkerä bilä:

- Tä getirdim anandan sana bu kitkayı...

Uşaa pek aar gelirdi bu seläm, ani yollamışlar kırlar... da hep umutlanardı, ani yollayacak seläm anası da.

Şindi sa bu kokular Sandiyi debreştirärdilär. Kahırlı duygular ezärdi onun canını, da, bakıp pak ellerinä, umutlu çaarardı:

- Gel, anam, evä! Gel ne kadar taa tez, pek özledim seni!

Bu umuttan o gülümsedi, aklınca suvazladı anasının yanaklarını, genä canı umutlandı:

- Mamu! Mamucuum, gelsänä evä dä bakasın beni, seväsın birazçık..!

O beki taa çok düşüneceydi, ama köşedän işidildi kloçka klonklaması. O eşinirdi holluunda, çekärdi altına saman, gagasının düzeldärdi tüülerini, kılınırdı delmää yımirtayı. Uşak bilirdi tauun bu tabeetini. O içärdi altından yımirtaları, ama uşak koyardı kümeştän kloçka altına taazä. Bobası bu işleri bilmäzdi, da hep ayıflanardı, ani geldi vakit piliç çıkarmaa, ama piliçlerin çıvılaması hep yoktu...

Sandi erindän hızlı kalktı. O buldu sofranın altında partalı da attı kloçkanın üstünä. Sora aldı tauu, çıktı onunnan koltuunda da yollandı aul başına, derecää. Dışarda güneşti, uşaan kamaştı gözleri, o kösteklendi. Tauk kırladı, da uşak savaştı onu uslandırmaa:

- Sus, kırlama, – dedi o, – te giderim seni sulamaa.

- Sandika gidärdi dereyä dooru çotuklar arasından da sansın işidärdi bobasının dünkü laflarını:

- Be Sandika, sän kloçkayı çıkarêrsın mı dışarı?

- Çıkarêrim, baka.

- E, sora nâbêrsın onu?

- Giderim onunnan derecää...o eşiner su boyunda, biz dâ kopecik Boskaylan kaçınêrız. Kloçka bulêr orada emcääz, sora da kaybeler, ama Boska onu çıkarêr baa içindän üzä da koolêr kapu önünä. Tauk girer yuvasına. Bobası hiç sevinmäzdi bölä işlerä, da, kahırlanıp, gidärdi işä.

Şindi uşak etişti derecää, salverdi kloçkayı. Kuş birdän kaybeldi. Da Sandikanın akli gitti babasına. Uşak genä pişman oldu, ani onun anası yok... bobası düşünärdi, ki onnarın aulunda olsun çok kuş, etişsin sofraya, birkaç ta yımırta olsun arada-sırada. Lokma da islää gelir, ama sade bir adam başınnan zor çevirmää işleri hem içerdä, hem aulda. Ona lääzımdı ev yardımcısı...

Sandika bilirdi, ani bobası gidärdi hollaa da, alıp kloçka altından birkaç yımırta, sallardı. İştmedään bişey, bulurdu onnarı çilk, da pek kahırlanardı, ani işlär örümeer. Sora genä deyärdi uşaa:

- Hey, yıldırım çocuu! Bizdä olmayacak bu yıl ne piliç, ne yımırta. Sän kloçkayı alma derecää, baala te burayı, dök su yalacaa, at papşoy, beklä isin hem içsin, sora götür erinä.

- Annadın mı? – sorardı Petri.

- Annadım, baka, ama taucak da hep özleer derecii. Benim ona canım acıyêr, onuştan alêrim, ko o da görsün pak sucaazı.

Uşaan maavi gözleri ölä kabaatsızdı hem yalvarandı, ani dürük üzlü Petri alırdı üfkesini geeri, yımışardı. Onun da canı nesä istärdi, da, biraz homurdanıp, getirärdi aklısına dulluunu, gidärdi ihtär anasına, ani yaşardı ayır. O sımarlardı anasına dolaşsın onun evini...

Sandi etişti derecää, suyun şorultusu açtı uşaan canını, da o kaçarak gitti yarın kenarına siiretmää akıntıyı. Çocaa gelirdi ölä ilin, sansın buluşmuş en ii dostunnan. Sevinmeli taşardı canından! O sınaşıktı bölä günnü sabaaya da günä laf katardı:

- Hey, gün! Gül benimnän, günüm! Gül pek da hepsi annasın, ani benim var dereciim! – deyärdi Sandika.

Duruk hem pak sucaaz akardı buumaklı dalgacıkların. Birkaç kaaz tüüceezi vardı dalgalarda, uşak ta sansın, canında birleşti onnara. Aklınca şindi o da tüücääzdi. Ona gelirdi, ani onu sallêr dalgacık, nicä ana eli, da sordu derecää:

- E, derecik, sendä var mı ana, ba? Neredä senin mamun? Seni kim bölä pak hem gözäl yıkadı?

Su akardı, yalabıyıp gündä. Ama şorultusu uşaa işidilirdi:

- Çöşmä, çöşmä, çöşmä benim anam. Çöşmä beni yıkadı, salladı, suladı, doyurdu, yola da yolladı...

Sandika indi taa yakına. Yıkadı üzünü, sora soktu ayaklarını da akıntıya. Su serindi, ana üzü gibi, münüzdü, duyguluydu. Yalabıyardı gündä, suvazlardı uşaan tabannarını. Uşak yumdu gözlerini, gülümsedi akıntının şorultusuna da dedi:

- Götür çok seläm mamucuuma, annat ona benim yalnızlımı, yaşamamı, sölä gelsin tezçenä evä.

- Ansızdan peydalandı Boska. O koolardı kloçkayı baa içinä. Sandika açtı gözlerini tauun kırlamasına da koparıldı erindän. Şindi onun aklı onnardaydı.

- Burada, baa içinä, isläydi uşaa. Ona işidilirdi başka da çok seslär çak kırdan. Cıvırlıga çalardı göktä, pıtpıdak çıvlardı, olmalı, yakında ekinnik içinä. Hep oradan gelirdi bir dä pişmiş ekmek kokusu. Da uşak duyurdu kendini hep tä üüsüz. Neçin? Ona deyni yoktu içinä bu gercikli mamu sesi...

Sandika koparıldı erindän tauun ardına da etişti iki kök gülä. Burada, baa içinä, onnar kızardılar. Birisindä vardı taa tomruklar, ama öbüründä şansora kızardı açık çiçeklär. Uşak şaştı bu güllerä, da aklı kesti, ani onnar onun anasına deyni açtılar. Gül kokusu suazlardı uşaan canını, nicä te o pişmiş ekinnär.

Çocuk ürküttü bir yaban kuancını, angısı taa molaşaktı serindän, gülümsedi sinään haylazlına, kendiyçä hesapladı, ani bu gülleri koruyacak çak gelincäk anası evä. O pek inanardı, ani onun anası gelir şansora evä, o yolda... Da, yollanıp ileri, sesleyärdi maavi göktä kuşları, ekinnik kokularını, baa yaprakların hıştırtısını da hesapladı, ani hepsi bu görcüklär sade onun anası içinä...

Uşak tuttu genä kloçkayı kapunun yanında da açtı kapuyu, içeri gitsin yuvasına, yımırtalara.

Çin sabaalän bän işittim çokan düülmesi Sandikanın aulunda - o „çilingir” işlärdi, da sokak, sansın, taşardı bu uygunsuz sestän. Bir dä ses kesildi, da sokaa çıktı taa gölmekçä Sandi. Gölmektän belli olurdu tantur hem kaavi güüdecik. Kara kolları pek yapardılar onu benzeyän küçük çilingirä. Ama günnü, daanık saçları benzedärdilär uşaa taa pek ayoza.

Büün onun vardı büyük işi: uşak hazır edirdi kapunun önünü musaafirlerä deyni. Avşam çelindi kulaana, ani bakası büün getirer mamusunu evä... Onun için o şendi. Hazırladı süpürgeyi, kazmayı, ama ikidä-birdä aklına gelirdi oynamaa da. Onun sevinmeli vardı büyük, da çıkardı sokaa görsün birkimseyi dä göstersiz işlerini.

Razgeldi, çıktım sokaa bän. Da şen üzlü Sandika el etti bana:

- Tudorka, ya gel bana.

Bän geldim. Sandika etiştirmişti yapmaa çok iş kıstav kapu önündä: yalakta vardı pak su, emniktä – em. O bekleyärdi gelsin bakası hem da umut edärdi taa neyäsä... da o dedi benim kulaama:

- Tudorka, avşama baka getirer mamuyu evä. Bak te o güllerä. Onnar mamuma deyni...

Bu arada hava başladı bozulmaa. Çayırdan esti serin lüzgercik. Gök karardı, da ansızdan çeketti büyük lüzgär çevirtmää aaçların tepelerini, çotukları, otları. Dolay koşuldu bir delicä kadıncaya, sora da bu oyun döndü güreşä.

Boranın kuvedi büüktü, da kenarda eski dermen çeketti dönmää. Gıcırtyılan çürük kanatlar dönärdilär olä pek hızlı, sansın istärdilär buvazlamaa şu delicä borayı. Sansın ki, eski dermen kızmıştı huluza, ani bozdu onun raatlını, da savaşardı onu tutmaa... Ama, bir vakıttan sora, onun sersemni yavaşıdı, neçin deyni ihtär dermenci sıktı birkaç burgaç, da kayalar koşuldu işä. Lüzgerin dä kaavi bua kuvedi koşuldu un yapmaa.

Göktä çimçirik kamçılardı dokurcunnu bulutları da ardına tez güllärdi. Yukardan da ses tekerlemä gibi, brakardı aar gümbürtülü çizii. Taa sonunda çeketti ilkin sat-pat düşmää yaamur, sora da hızlandı pek. Pak bir göz kıpımda oldu hava bozulması pek korkulu da hiç annaşılmadı, nasıl çeketti büyük atalı yaamur.

Bän yardım ettim Sandiyä kapamaa birkaç kuşu, sora beni dä çaardılar evä. Sandi sä gördü maazanın yanında Boskayı. Uşak kaçarak gitti ona, kapladı köpecii da buuşa lüzgärlän, girdi hayada. Dışarda şansora kauklu sellär götürürdilär oyanı aşaa türlü ufak-tefek işleri.

Sandi oturdu hayatta köpeklän. Yaş köpecik yalanırdı, silkinirdi da tezdä o uyukladı uşaan kucaanda. Karannık hayatta Sandiyi bastı yalnızlık. Aklınca o uçtu bakasına fermaya. O düşünürdü:

- Acaba, näpti o kırdı buzaacıkların? Etiştirdi mi onnarı toplamaa çalmar altına? Birisi mi kaybelmedi?

Zordu ona bu yaamurda, yalnız içerdä. Da o genä aklınnan uçtu evä, suvazladı yaş palicii da esap etti:-Sanki bitki gün mü bän yalnızlıkta? Avşama baka getirsä mamuyu bana! İi, e-h! Nicä olur bana ilin..!

Bu iş oldu bir yaz günü birkaç yıl geeri. Stanka açtı gözlerini da bakındı güneşli içerdä. Susuntuluktu. Ama ansızdan hayattan geldi aar karı oflaması, da Stanka düşündü:

- Tä, allelem, Arap Petrinin da karısı gider turnacına karşı.

Of, ta zor olêr bu karşıgelmäk...

Stanka kalktı da indi pattan. Ona şindi ilindi, aarlı kaldıydı geeridä. Karı attı bakışını dışarı. Geniş kapu önü boştu. Sade aulun başında saurulurdu lüzgerciktä biyaz plänalar.

Bir dä insan dapturu geldi, sansın bastı çökelä. Öbür odada aalardı onun evladı. Bir günnüktü o erkek kula saçlı evladı. Oolcaazı aalardı, neçin ki istärdi anasının güüsünä... Stanka terledi torskuktan: o istemäzdi emzirmä uşaa, neçin ki sınaşmaa istemäzdi evladına, sora koparılamayaceydı ondan. Da Stanka bir kesimcik seslendi. Aalayış hep gelirdi. Da insan düşünmedän atladı pençerä aşırı. İçerdän gelirdi uşaan

aaç aalayışı da ana yollandı kaçmaa kendi uşaanın sesindän. Çirkindi bu ayırılmak, çirkindi o anasız hem analı uşaan aalayışı, ama taa da çirkin görünürdü ona, nicä o uşak kucaanda çıkacêk sokaa kocasız... karı yumdu gözlerini da çeketti kaçmaa, kaçmaa sol tarafa daalica. O gidärdi hızlı, da sade dallar onu tutsak edärdi, sansın istärdilär barlim bir soluk arası kadar seslensin da işitsin, nicä aalardı, çırpınardı evladçıı.

Arap Petrinin karısı işitti bu uşaan aalayışını, da yalvardı doftorkaya versin ona emzirmää onu, neçin ki onun da vardı küçüü, karının canı acıyardı da emzirärdi iki uşak. Ama Katinkanın ansızdan saalı çeketti ipramaa, da ölä da kurtulamadı. O kendi hem uşacı da geçindi birkaç haftadan sora. Bölä işlär döndü Petrinin başına. Bu zaman büyük karışmalı vardı izmetçi babunun da, neçin ki, o sıbıdılma uşaa, açan Katinka yatardı hasta, doyurardı aazına, çiyneemnän sütçääzlän.

Birazdan sora Sandika kaavileşti, oldu tantur hem gözäl. Ama Petrinin evladçıı hem karısı şansora yoktular dünnä üzündä, da uşak ölä dä kaldı ona. Adam çalışırdı uşaa, nicä kendi candan evladına.

Sandika suvazladı kopoycuu da söledi ona:

- Ee, Boska, bizdä büün nelär olacek? Sän o gülleri gördün mü, ani baa içindä? Onnar açtılar benim anama deyni!

Kopoycuk mizledi, da uşak sordu ona:

- Ne, inanmêersın mı? Halizdän avşama bizim mamu gelecek evä.

Köpecik, sansın annardı uşaan annatmasını da uzandı yalamaa onun üzünü. Sandi güldü bu dostlaa.

Tezdä yaamur durdu. Yavaşıdı lüzgär dä. İhtär dermenci döndü gün duusuna, yaptı bojisini da dedi:

- Ey, şükür, Allahım, buna da!

O çıktı dışarı da gördü kuşaa, ani seriliydi bayırdan bayıra. Gözäldı dolay, gözäldı ortalık ta, o suvacık derecik ta, ama şindi onun suyu bulanıktı...

Stanka kaçtı uşaandan, ama pek tez annadı, ani o yanıldı. Uşaksız ona zordu, aar zeet inmäzdi canından. O güzelliinnän kimseyä diildi läözüm. Da çeketti aaramaa evladını.

Bir gün maasuz bu iş için o geldi kasabaya. Sandı, ani onun evladı düştü buraya, üsüzlerä. Burada onu çirkin azarladılar, ama onu gezdirdilär bütün aulda. Uşaklar bakardılar setka aşırı, da o görürdü onnarın sık üzlerini. Diildi onnar uşak üzü... bakardıkar sokaa umutsuz, boş canı bakışlan, kimisi aalamaklan çaarırdı analarını, bobalarını. Nekadar gezdilär, gezdilär, Stanka şansora duyardı, ani titireer ayakları, dizleri, kaybeder kuvedini. O aalardı uşaklarlan, da taa pek yanardı canı kabaatından... İnsan döndü geeri hasta, sansın içmişti zehir, sendellärdi, o döndü boş. Yoktu burada benzeyär o kula saçlı evladına kimsey...

Bir gün o geldi Komrada kumasına annatmaa kahrını. Çıktı panayıra. Gezärkän sıralarda, onu kimsä dürttü enindän. İi baksa bir babucuk önündä. Alçarak, kurgaf,

giimni kara rubaya, kuşalı da kara futaya, o pek benzärdi otçu ilaççısına. Stanka baktı babuya, örüdü da açtı ona çürük dişli aazını da sordu:

-Mari Stanka, neçin sän ozaman kaçtın uşaandan? Neredä sän sersem gezdin? Sän bilir miysin neredä senin o kıvrıcık saçlı kula evladın? Aa, susêrsın... bak sän onu sattın.

- Babu, sän kimsin? Sana, yabancı babuya, ne läüzım benim uşam?

- Bän mi sana yabancı? Sän kaçtın uşaandan, ama bän çinemnän hem keçi südünnän baktım. Sän bul Arab Petriyi da sor, nicä bän gelirdim bir şişeciklän, saklı saayardım komuşunun geçisini da doyururdım o sıbdılma evladı. Sor ona. Hem dä bän seni da orada yıkadım, pakladım. Unuttun mu? Sän dä nicä bir hırsız, braktın da kaçtın uşaandan, kaldı uşak aaç hem anasız..!

Babucuk dişledi insanın kıvrak belini, üzünü bakışınnan da ekledi taa birkaç laf:

- Aa, sän istedin ilin yaşamaa?! Aah, kızım, yaşamak diil sana kan içli karpuz da alasın ondan en büyük dilimi! O – bir kabuklu sıcak ekmek. İncäk onu, läüzım pek çok dişlerini aşındırasın!

Da babu genä, nicä bir asker baktı Stankaya da uzattı lafını: „Mari betvalı insan, bulasın uşacını. Meklä bayır-bayır, çiiilän südür susuzluunu, ama bulasın o evladını, zerä sän erä dä girämeyecän raat. Dünnedä ondan paalı yok!”

Babu hızlı döndü da gitti ot sırasına. Orada vardı türlü çiçekli otlar, da Stanka gördü, nicä babucuk uzattı bir üklü insana bir testä ot.

Stanka annatı bu lafları kumasına. O da dedi Stankaya:

- Mari Stanka, Arap Petriyi bän bilirim. Bu avşam o läüzım gelsin bana. Var çünkü bir lafımız... nekadar adam dulluk edecek?

- Angı küüdä o yaşêêr?

- Gidecän tä filan küüyä da dermenä yakın, bir sua derecik yanında var bir alçacık evcääz. Sor oralarda...

Üülen zaman, açan sansora yaamur durduydu, Stanka durgundu Tomayın eski dermenin yanında. O gördü dermenciye kapunun yanında da kızardı utanmaktan: o sanardı, ani dermenci bilir onu, ani o sıbıttı evladını. Ama ihtär dermenci attı bakışını kıvrak boylu genç insana, beendi boyu, nesä sölendi. Dädu sauştı.

Stanka gitti derecää. Su boyunda oynardı bir çocuk kıvrıcık saçlı, kula. Stanka da yırıktan siiredärdi onu, karının ana duygusu çeketti sızlamaa, süpäylän deyärdi: - O benim, bu benim evladım! Te, o kula, kıvrıcık saçlı...

Ama geldi aklısına, nicä o braktı onu, kaçtı, nicä bir hırsız, braktı uşaa aalayarak, çırpınarak, aaç, yaş, susuz. Da insan kapadı ellerinnän üzünü, o yaklaştı uşaa, tanıdı onu. Oydu! Oydu kâr bölä maavi gözlü!

Sandika kaldırdı bakışını yabancı kakucaa. İnsan gözäldi: uzun kula pelii püsküllüydü, da uşak pek beendi onu. Baktı kollarına: onnar kıvraktı hem kaaviydilär. İncecik beli dä kıvraktı, sarılıydı biyaz kolannan. İnsan sansın birdän düştü uşaan canına. İki can siiredärdi biri-birini da sevinärdilär ürektän. Sandi esapladı, ani kâr bu

insan pek taman gelir onnarın evinä. Da aklısına geldi bütünnä onnarın yaşaması, o fena kloçka hem babusunun homurdanması... Stanka biraz serinnedi da yaklaştı uşaa, sordu:

- Sän, cocuum, ne yapêrsın burada?
- Kloçkayı getirdim sulamaa, te görer misin, o içti su da şindi geziner eşilliktä.
- İi, ne adın senin? Kimin neyisin sän?
- Bän Sandika, bizä „Arap Petri” deerlär.
- Ne dä gözäl ad sana koymuşlar – dedi Stanka uşaa.
- Neçin sän kloçkayı çıkarmışın? Ne, seni mamun mu yolladı?
- Diil, bän kloçkayı çıkardım derecää kendin. Benim mamun yok.

Sandi çaardı Bozkayı. Köpecik kooladı önünä onnarın kloçkayı da başladı salmaa yabancı karıya.

İnsana geldi bu iş aar, da gözleri yaşlandı. Döndü ardını uşaa da sildi gözlerini. Sandika kooladı köpää. Ansızdan aul başında peydalandı Petri. Adam giimniydi enicä rubaya hem traş olunmuştu. Şindi o genç simalıydı, da Sandi şennendi taa pek. O bilirdi, ani onnar gideceklär getirmää mamusunu evä... da o dedi:

- Baka, gitmeyecez, gitmeyecez, zerä mamu geldi kendi...
- Sandika, toz et evä kloçkaylan da tez geeri dä dön.

Sandi zoruna kopardı bakışını Stankadan da dedi:

- Kakucuum, gitmä bireri, bän şindi gelerim.

O yaptı birkaç adım baa içinä. Ama durdu ansızdan. Döndü, neçin deyni o annadı, ani o yok nicä gitsin bu insansız. Onsuz dünnä boştu. Uşak geldi da sarıldı Stankaya. Aalayarak, o baarardı:-Gitmeyecäm, gitmeyecäm, kakucuum, haydi benimnän. Sän beni giidir.

Petri şaştı bu işä, da şindi o esap aldı, ani Sandiylän o yabancı insan benzeşärdilär, nicä iki damna su. Da Petri şüpelendi, ani vakıdın birindä, olmalı, kâr bu insan atıldıydı evladından...

- Meret, – kesti adamın aklı. Nâbarım bän, eer bu karı alarsa evladını? Var mı nicä bän gireyim kapunun önünä bu uşaksız?

Petri savaştı ayırmaa uşaa bu insandan. Ama o kaldırdı bir çirkin baariş, ani onnara toplandı insan.

Sandi, silip yaşlarını, deyärdi yabancıykaya:

- Bän dedim hepsinä, ani sän büün gelecän. Tä sor bu Tudorkaya.

Da o nicä bir tilkicik yamandı mamusuna. Petri bakardı onnara da annayamazdı bişey. Onun neetindä vardı getirmää bu avşam bir insanı, ama diildi bunu... da tä nelär oldu!

- Mamu, – dedi Sandi, – hadi götürelim o kloçkayı. Bän onu çoktan çıkardım.

Sandiylän Stanka gittilär kloçkanın ardına kapu önünä. Petri oldu bim-biyaz korkudan: ya insan alırsa oolunu... da o da alatladı artlarına.

Evdä Stanka dedi uşaa:

- Biz çıkacez bakannan hayada biraz laf etmää, sän beklä.

- Petri, – dedi insan, – Sandika benim oolum çıktı. Yaşamamda yaptım büyük kabaat. Prost etsin beni uşak, ama insandan taa da büyük utanmalım var. Nicä sizä uşam düştü? Ozaman dangalaktım, utandım ayıptan. Ama yalvaracam sana...

Petri ileri dooru işitmedi ne annattı insan. O geldi kendinä, açan o sölärdi:

- Bän bir iş yalvaracam... kabul et içeri baari olayım izmetçi sizä çıraklık edeyim, ama olayım uşamnan bilä.

Petri susardı. O kaldırdı bakışını gözäl hem kıvrak insana: - Evliymin şindi? – sordu o, siiredip insanın boyunu. - Yalnızım. - Ol bana eş, oolumuza da ana!

Avşam üstü bu iş etişti Petrinin anasına. Açan insan geldi, sofraya doluydu manclarlan. Onnar oturdular sofraya dördü dä barabar. Bu sofrada seftä kısmet güldüydü dördünä dä birtakım...

sak – lüzgersiz; uslu

tantur – kabaca; tuuyanca

çalmar – kaydırma

dulluk – tek, yalnız

ikram – üleştirmäk

harmannêr – kaplêr; dolaylêr; sarêr

sarsık – sallanan; titiredän

örseli – zeetli; iprak

kitka – çiçek

debreştirmää – kızıştırmaa; hıstirmaa

kılınırdı – savaşardı; didinärdi

ayıflanardı – kahırlanardı

çilk – bozuk

yar – uçuk er; çukur

münüz – yufka

çilingir – demirci

çelindi – işidildi

huluz – zulum

burgaç – avadannık, angısının yardımınnan dermendä un üütmäk taşı döner

kaya – granit el dermeni

çökelek – çalı

çırpınardı – düünärdi

**Annatmaya trasliteraşıyayı kirilişadan latin grafikasına yaptı
M. Çernioglo (Baurçu gimnaziyanın üüredicisi)**

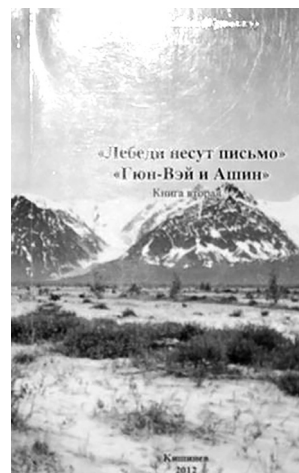
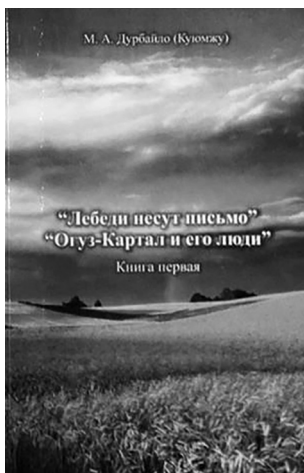
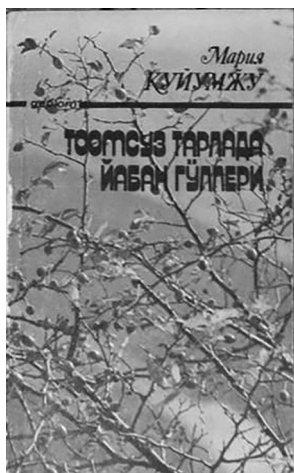
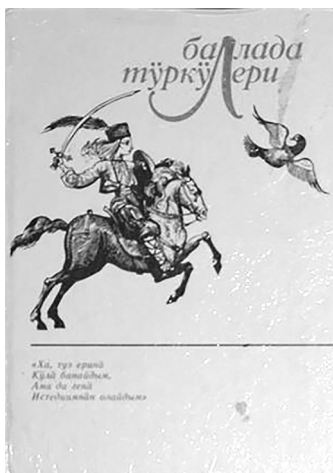
*Mariya Kuyumcu (Durbaylo) -
Moldova Akademiyasının gagauz
folkloru aaraştırmasında uzmanı*

M. Kuyumcu anasinnan-bobasinnan

Mariya Kuyumcunun (Durbaylo) 80-inci yildönümü (Tomay, 2021)

YILDÖNÜMNERİ – 2021

ALÖNA ERGOGLO – 50 YAŞINDA

Bizim bir pek talantlı yazıcımız, angısının yaratmaları bilinerlär diil sade Gagauziyada hem Moldovada, geçti yıl, 2021-inci yılda tamannadı 50 yaşını. Gagauz Yazıcılar Birlii bütin ürektän kutlêr Alöna Ergogloyu bu çok paalı yortuylan, ileri dooru da isteeriz daymaca dolaşsın onu ihlam da yazsın taa çok meraklı annatmalar, süretli, derin duygulu şiirlär; taa adêêrız ona çok saalık, uzun ömür hem her gün kismet aylesinä.

PAALI DİLİMÄ

Gerdilär onu kruçaya,
Gömdülär diri,
Hiç bişey duşmannara
Demedi benim dilim.

Bu halka o kurban oldu
Da yattı mezara,
Hem däduların yanında
Buldu o ara.

Onu sa hep susturdular,
Hiç yoktu onun dostu,
Kabaatsız kabaat buldular
Da artık o sustu.

Yok taa satkın ondan, inan,
Kim dilini satêr – duşman.
Ona dil diil lääzım, belli
Açan o diildir serbestli.

Okadar o çok dayandı
Yıllarca yolda,
Türlü halklara yamandı
Ama, ne fayda?

Buldu kendinä o toprak,
Neredä gömülecek,
Suyu yok, eri çatlak –
Kimä sevilecek?

Bucakta bitki günneri
Geçirer, belli
Benim en paalı, sevgili,
Gagauz dilim!

Sesi artık çıkmaz halkın,
Açan ürää onun satkın,
Açan o bilmeer nereli,
Angı köktän onun dili.

YAŞA DİLİM

İnadına yaşa,
İnadına sevin
Te onnara, kimä
Sän diil ana dili.
İnadına lafet
Onunnan, kim sustu
Hem kim çıktı şiret,
Hem kim seni bozdu.

İnadına seset
Da duyulsun sözün,
Geçäninä el et
Bunda senin özün.
İnadına dayan,
Ol taş inadına,
Ani, sana bakan,
Kalksın şu ayaana.

Hem o da, nicä sän
Ko çökmesin aşaa,
Kalmışın dedemdän
Yaşa dilim, yaşa!

24.06.2018

NE O VATAN

Ne o Vatan?
Kimäseydi – bir laf,
Kimäseydi – gurur.

Ne o Vatan?
O çiçekli koraf,
Neredä pak yaamur.

Ne o Vatan?
O kuşların sesi,
Ani daalêr küüyä.

Ne o Vatan?
O usluluk bezi,
Ani açêr ürää.

Ne o Vatan?
O bir ana yalpak,
Ani beni büüttü,

Ne o Vatan?
O saygılı toprak,
O canımı öptü.

21.07.2018

Moldovanın üstündä
Horozlar öter,
Onnar kendi evindä
Yaşamaa isteer.

Onnar da, te nicä bän,
Sever evini,
Göklerädän taa erdän,
Daadıp sesini.

Moldovanın üstündä
Horozlar çalêr,
Onnar hepsi bir dildä
Küüyü kaldırêr.

Kukurigaları yan,
Kuyruk dikinä,
Kim uyanmadı, uyan
Sevin evinä.

Çık dışarı, başçada
Çiçeklär açtı,
Komşun da karşıda
Tokadı açtı.

İneklär da sürüdä
Sırtmacı çaarêr,
Moldovanın üstündä
Horozlar çalêr.

07.09.2018

ASKER

Asker evä geler cenktän,
O pek yorgun, dinmiş,
O pek çoktan gitmiş evdän,
Erdän, ani sevmiş.

O yol evä oldu uzak,
Saçlar da bim-biyaz.
Geldi evä, aaçlar çıplak:
Te güz, gidärdi yaz.

Onda da nesaydı diişti.
İçi ayaz, donuk,
Temel, ne vardı, sivişti,
Suudu sıcak soluk.

Da akmasın kannar boşa
Bu günahlı erä,
Yaşa halkım, Devlet yaşa –
Döndü asker evä.

(03.10.2018)

BÄN KÜÜDÄNİM

Bän küüdänim, hey dostlar!
Kim beni küüdän kuuar?
Küüdän benim anacım
Sevgili hem bobacım.

Var bendä eski dostlar,
Ani beni hatırlar.
Bu küüdä durêr evim,
Neredä var sevgiliim.

Uşaklar dizi-dizi,
Serili teldä giisi.
Bu küüdä maalä var çok,
Maalemdän taa yakın yok.

Yamaçtan baktı küüyä
Yabancı küüydän güvää.
Kızlar bizdä pek gözäl,
Kırmızı gülä benzär

Bakış oldu dürük, çetin,
Dişlär dä sıkılı.
O devleti yaptı metin,
Ürää ona baalı.

Tuttu asker sınırları:
Bütün olsun toprak,
Ani kandan kardaşları
Hiç olmasın çırak.

Bu toprakta açsın güllär,
Çöşmä suyu düüsün,
Kalksın dizdän ayaa küülär,
Hem bereket büüsün.

Dünürcü geler atlı,
Peşkirlär onda baalı,
Baurçudan kız almaa,
Eni senselä bulmaa.

Bu küüdä derä var az,
Ama, açan geler yaz,
Yaamurlar yaasın, yaasın
Topracı da kabartsın.

Horular olsun geniş,
Mecidä da olsun iş,
Kim da çıkacak evdän,
Unutmasın – o küüdän.

Angı topraa gidecäm
Bän küülüyüm, deyecäm,
Burada benim erim
Hem da derin köklerim.

22.12.2018

Gez bütün dünneyi, ama bulmayacan
Bu erdän taa gözäl, şıralı,
İstesän da, başka erdä duumamacan,
Olmayacak orası taa paalı.

Te, gezdin dünneyi da gelersin
Bobanın evinä iraktan,
Ne geçtin hem gördün sän söleersin,
Anana annadêrsın candan.

Da sana sofrayı hazırlêêrlar,
Dostların oturêr karşıda,
Ama nesoy evdä hatırlêêrlar
Bulmadın sän başka tarafta.

Yıllarını burada sıbıdêrsın
Gençliinä hem dönersin geeri.
Eer düşsän da ayakça kalkêrsın,
Korumaa bu topraa, bu eri.

22.10.2019

İLERKİ KARILAR

İlerki karılar başkaydı,
Mayıllım onnara gider.
Çemberlär dartılı başındaydı
Kofalar omuzda geler.

Sallanêr güüdelär kadınca,
Su erä damnasın-damnamaz.
Onnara laf katêrlar adınca,
Boş-boşa sokakta o durmaz.

İlerki karılar giyârdi
Fistannar taa erädan, katlı
Hem işin sıralını bilârdi,
Yalına gireceydi atlı.

Güüsündä bir uşak asılıydı,
Öbürü etektä tutulu.
Evinä ölä pek baalıydı,
Kimsey demesin: - „Ne mutlu!”

Ama hep okadar isteerim
İlerki karılar yaşasın,
Onnarı kısmetli görerim,
Onnara ko halkım dayansın!

09.12.2019

KADRIYA TEMİRBULATOVA
(1948-1978 nogay şairi)

ÇEVİR BENİ

Açan kuşku gecä ortasında
Seni brakmaa isteyecäm,
Çevir beni.

Açan hem inanıp yalan yalvarmaya
Boşlaa kaçipta gidecäm,
Çevir beni.

Açan bän kendimi şaşkın sayacam
Da üstündän bakıpta uçacam,
Çevir beni.
Açan hem kendimi boşa cezalayacam
Hem dipsizlää acı yıkılmaya isteyecäm
Çevir beni.

Çevir beni, beni seninnän al
Hem nereyä çarmarsa o yol raaslı:
Suuktan, kızgınnıktan hem uzaktan
Sän tek-yalnız beni çevir aslı,
Çevir beni.

Bän neredä duudum, diveç yanêr göktä güneş,
Toloka evladı, gündän duuan,
Bilerim, yamaçlar çayırları sayêrlar eş
Da olarak mayıl, ona deerlar: „uyuma, uyan!”

Bu sabaayı kuşlar getirceklär bana,
Güneş sıcak soluunnan yanaamı sevecek,
Da yıkanıp şafkta, yapraklara silinecäm,
Topraan naazlılını aucumdan hem içecäm.

Göktän kuşaa peliklerimä örecäm,
Güneş sallanacêk, çölmek ta omuzda.
O çilän dolacêk, çobannara gelecäm,
Hem türkülär büülü peydalanacak canda.

Da acan gidecäm yıldızlar üstündä,
Otlar hem dä ay daalaçek türkümä,
Susacek çobannar sopalar elindä
Sesimä benim sesirgenmää.

Bän büün dä anêêrım
Büünkü hem geçmiş günneri,
Küüyümü, yıldızları, küçüklüümü aarêêrım
Hem isteerim bilmää, ani uzak çayırda,
Çobannar inanêr türkümä, ani çalêrım.

Ecelim benim bol,
Nicä ilkyaz yaamuru,
Ama, te, düşünerim bu yol
Bekim kısa, da dooru
Benim olacek yaşamam,
Nicä ilkyaz yaamuru.

Onu severim, makar onda
Bana sıkıntılı hem zor,
Severim her minut candan
Hem, yanarak onda, olêrım koor.

Sevinmeli yaşlarlan kaarşılêêrım
Hem kaybı dinnenmeksiz yıldan-yıla,
Hep nereyäsä bän geç kalêrım
Hem alatlêêrım hep yola.

Bän olmayacam, ama nicä baştan
Diişeçek eski kıpım eniyân,
Beni unudaçeklar.
Ama geçsin ko insandan
O ateşim, ani getirerim gözlerimnän.

- Sölesän Kadriya, sän nelär yapaceydın,
Açan yaşamaa salt bir yıl kalaceydı?
- Kışın üç ay çayırda yaşayêceydım,
Zor ükünü çobanın taşıyaceydım.

Gülüşümnän buzu erideceydım
Hem otlardan, kaarları silkeräk,
Açan güz lüzgeri üfleyeceydi,
Ona kaarşı olaceydım dayak.

Eer sıcak pek olarsa kayet
Bän gölgä olacam biçenä,
Hem açan bitki ilkyaz gelecek,
Türkü gibi, topraan düşecäm güüsünä.

Ölüm sa çabuk türkümü koparacak
Soram beni isteyecek öldürmää,
Dudaklarıma yaşamak çıkacak,
Bir damna kan o kaldı düülmää.

- Sölesän Kadriya, sän nelär yapaceydın
Eer kalardı bir ay sana yaşamaa?
- Kendi evimä bän alatlayaceydım
Eşiklerä canımı koymaa.

Kapuları üülenä açaceydım
Hem yaklaşıp, anama uyuyarak,
Nazlı ellerinä onun diyeceydım
Solumnan, ani geler sıcak.

- Sölesän, Kadriya, sän nelär yapaceydın,
Eer kalardı bir gün senin ecelinä?
- O günü kendimä arcıyaceydım,
Zerä yoktu vakit kendimä.

Çevirdi A. Ergoglo

TODUR MARİNOGLU (FÖDOR MARİNOV)

Evropa hem Aziya Yazıcılar Birlii iki yılda bir sıra yapêr Mahmud Ali Kaşgarlı adına devletlâr konkursunu, en ii proza formasında yaratmaya herbir türk devletindä. Bölä bir literatura yarışmasında, angısı geçti 2014-üncü yılda, yazıcı Todur Marinoglu Gagauziyadan ikinci eri aldı annatmasınnan «Ömürboyunca Umut».

ÖMÜRBOYUNCA UMUT

Ungariya. Şarbagard kasabası. Aydınlandı. Sovet Birliin asker tank rejimentinin dış tokatları açıldı. Sokaa çıktı dört büyük, uzunkoşlu kamön. Bitki arabayı aydêr efreytor Topçu (bu onun soy adı), kendi adı –Yani. Arabacılar kurala görä çalışardılar birtakım ara tutmaa biri-birindän.

Asker kamön kolonası çıktı kasabadan. Aykirlêr demir yolu. Taman onu geçtikten sora, Yaninin önünä çıktı bir genç ungur askecişi da elinnän gösterärdi: durgun, pek lääzım, al beni dä.Yani durguttu maşınayı, açtı kabinanın kapusunu da neçinsä alman dilindä, şkolada gibi dedi: „Bitte!”

Yolcu ilin pindi üüsektä bulunan kabinaya, kafadarca erleşti, oturdu da, bezbelli, „saa ol” demää, rusça bilmärkenä, işidildi:

- Previt!

- Privet, privet! - aldı onun selâmini Yani, kapadı hendän kapuyu, da yollandırdı kamönu.

Dışarda güzdü, oktâbri ayın bitkisi. Ne sıcaktı, ne pek serindi. Bölä havayı Yani küçüktän sevärdi. Bu gözâl havadan mı, osa, ani uydu bir iilik mi yapmaa onun içini kapladı bir derin hoşluk, nedän başladı sıklık etmää „Oglan, oglan” türküsünün avasını. Ansızdan ona etişti gagauz lafları. Onnarı çalardı bir meraklı yalpak akteñtâ yanında kafadarı. Yani duymadı, nicä kesti sıklığını da herbir damarcınnan girişti seslemää evelki gagauz türküsünü. Ürää düülärdi eniyçä, bүүлü gibi, sansın o bulunardı ana-boba evindä, sofrada. Birazdana dalgalı, şükürlü baktı yabancı askerın üzünä da tez dä aldı gözlerini ondan, bolay sakındırmamaa da kesmesin çalmasını türkü bitmedään. Ondan ölä bir titirekli cannı ses çıkardı, ki uyandırardı Yanidä herbir ruh köşesindä havezliini, darsımasını: taa hızlı evä dönmää. Bir dä ansızdan işidildi yalpak, yası gagauz dilindä:

- Şen olun!

- Çok saa olasın!- şükür etti Yani kafadarını, da sora can sarılmasınnan sordu:

- Gagauzça nâandan bilersin?

- Beni dädum üüretti. O bizimnän salt ana dilindä lafeder.

- Çıkêr, ani dädun gagauz?

- Bobam da, bän dä, kızkardaşım da – hepsimiz sayêrız kendimizi gagauz, dilimizi dä az-çok bileriz.

- Näända gagauzluk yurtluu, näända Ungariya – aslı, ani deerlär: büük karışmalık var bu dünnedä. Angı yollar, zorlar dädunu düşürmüş bu yabancı tarafa?

- Çok interesli, duygulu bir istoriya. İlk Dünnä cengindä düşer plena, başka rus asker soldatlarınan bilä onu burayı aydamışlar. Bän ona halatlêrim. Şindi o bulunêr kooperativ ambarlarında: orada o kantarcı çalışêr. Bıktık artık yalvarmaa ona braksın bu zanaatını, osa hep bizi inandırêr, çünkü, ona taa raatmış insan arasında, iş ucunda.

- Gagauzlarda bu iş sevmesi var taabetindä. Yok zavalının kuvetçii, osa çibıcaklan fasülä ekecek, ama bişey-bişey faydalı yapacak. E-e, ne ölä pek dädunnan buluşmaa halatlêersın?

- Beni Debretenä geçirenlär, - orada askerciliimi başaracam. Pek özledim onu. Bän çok severim dädumu. Buluşmadan olmaz gitmää, küsecek, uşak gibi.

- Çok merak ettim, tanıştır beni onunnan, biz taman ambarlara gideriz kartofiyılän üklenmää. Benim dädum da İlk Dünnä cengindä pay almış, bekim buluştular, bilärdilär biri-birini. Babum büün dä hep bekleer, ani o geeri dönecek.

- Şaşmalı iş: bölä uzun zamanda umudu kaybetmemää.

- Dooruydur, ani aslı sevda bir büülü duygudur: üüsää da kaldırêr, alçaklaa da kaçırêr. Hani bana da bölä sevda razgelsin, - düşgüderäk, dedi Yani, da taa hızlıca aydadı maşınayı, diştirdi lafi:

- Say, ani saa-sem etiştik, - da çevirdi kamönu ambarların önünä, durguttuynan, dedi:

- Var nicä inmää. Senin adın nasıl?

- Yanuş.

- Çok gözäl adın var, gagauzça olacek Yançu, kâr nicä benim.

- Çıkêr ozaman, ani biz adaşız.

- Ölä çıkêr. Bölä razgeliş siirek olêr.

- Saa ol, Yançu, arası çok geçmeyecek bän tanıştaracam seni dädumnan. Beklä biraz, -- da tez-tez örüdü bir uzun ot skırtasına dooru.

Yançu büük havezlän, saalıklı çekärdi içinä güzkokulu soluu, yaklaştı ofițerä, angısı ona izin etti, koydu saa elini kafasının yanına da hızlı sert dedi:

- Efreytor Topçu po vaşemu prikazaniyu yavilsä!

- Uslan, diil ustavcasına, - dedi ona ofițer kapitan adında. Sora ekledi:

- İş te nedä. Sän neçin yabancıyı aldın maşınaya, taa üstünä askerciyi. İzin nesoy verildi...ani kimseyi almamaa.

- Kabaatlıyım, prost edin.

- Ha, islää, başka bölä iş bana yapma. Açık göz ol. Bir-iki saattan sora üklenecek kartofiyılän, - da adınnamaa etti.

Bu zaman Yançu soruverdi:

- Tovariş, kapitan, var mı nicä bir ihtärlan lafa durayım, o gagauzmuş.

- Şaşmalı iş budur. Sora annadêcan.

- Saa olunuz, - çıktı ondan da düşündü: „Ne islää ürää var bu ofițerin, kâr bir oolu gibi, beni saydı, nasaatladı,” sora çeketti aaramaa-bakmaa neredä Yanuş. Birdä

denedi askeri otlun yanında, o ona oradan el edardı, çarardı yanına. Skırtaya aaz kaldıyanan etişmää otlun öbür tarafından peydalandı bir etmiş yaşına yakın ihtär. Boyluydu, arkası genişti, gök gözlüydü, kaşları çatıktı, bıyıkları kıvradılydı yukarı.

Ihtär, gördüynän Yaniyi, donakaldı, sora başladı hızlı-hızlı örümää, yaklaştıyan Yaniyä, bir ii dost gibi, sarmaştı ona, tutup omuzlarından, şaşmalı dedi:

- Tıpkı, kendi Yançu! - da doymayarak, bıkmayarak siiretmää, çocuun üzünü, boyunu ilerledi açıklamaa duygularını:

- Hep sanêım, ani dostum Yançu saa, top öldürmedi onu, düşümdä dä bu gecä gördüm zavalıyı. Bezbelli, özledi pek, isteer sormaa yapabildim mi sımarlamasını,- da sildi yaşlarını, baktı Yaniyä, halatlı sordu:

- Sän oolum, angı memlekettänsin?

- Moldaviyadan.

- E-e duuma küüyün?

- Avdarma.

- Avdarma mı? Bojiciim, Allahçım.. Bän dä avdarmalıyım, Çadır volostindän. Biz bir küüdäniz, Allahçım, nedir bu?... Onun kalbi taa sık-sık düülmää başladı, nedän teklif etti delikannıları oturmaa otlun başında, can erini tutarak, hatırlı uslandırdı:

- Şincik geçecek, almayın kalbinizä.

Yanuş taa oturmadan tez gitti pınardan getirdi çölmektä biraz su, yalvardı:

- Dädu, buyur bir damna sucaaz.

Ihtär aldı çölmää, içip bir-iki yudum, verdi kabı geeri, da genä uslandırdı gençleri:

- Bana, şansora, heptän islää, çok saa olasin, Yanuş! - da genä büyük meraklı havezlän baktı Yaniyä, sordu:

- Dädun saa var mı?

- Yok. Biri diil çoktan, bildır geçindi, mamunun tarafından sa dädum karakayıp kaldı İlk Dünnä cengindä.

- E-e babunun bu taraftan adı nedir?

- Despina.

- Despina mı? - çok dalgalı tekrar etti ihtär da, gökâ bakarak, çeketti stavrozunu yapmaa hem şükür etmää:

- Allahım, çok saa olasin, ani işittin dualarımı,- taa bitkiyädän inanamayarak, isteyiptä söyleyäräk karının adını, sordu:

- E-e Despina babun ayakta mı?

- Dün kâr kiyat kablettim. Seläm yollêêr, beklärmiş beni hem dädumu tokatta.

O şansora kâr islää ihtärca, ama çok saburlu, dirişva, hiç haylak durmêêr, hep iş başında. Üç günüm kaldı heptenneyä evä dönmää. Üç güncääz taa dayanabilecek. Bu yaz oldu artık elli yıl nicä dädumu bekleer cenktän gelsin, hep inanêr, ani dädum saa, yoktur bir kerä dä iileştirdii onun canı için, her avşam patredi elindä siireder.

Ihtär bu lafları işittiynän aalamaa başladı, sarmaştı hendän Yaniyä da yalvardı:

- Var mı nicä senin adını gagauzça söyleyim?

- Neçin yok nicä, var nicä. Bana evdä hepsi Yançu danışêr.

- Sän pek benzeersin Yançu dädüna. Senin yanında sansın genç oldum, gençliimä bulunêrim.

Sora sildi yaşlarını da ilerledi sözünü:

- Babunuzunda patredin ikinci payı bendä.

Yani açık aazlan kaldı, gözleri sevinmektän şıladı, ansızdan dilindän fırladı:

- Sän benim dädüm mu? - da duymadı, nicä sarmaştı ihtära.

Biraz uslandıynan, ihtär enikunu, birdän kırmamaa gencin üreeni, dooruttu durumu:

- Afet, bekim yanniş söledim bişey, da annayamadın beni. Bän diilim senin dädü, benim adım Mitrani. Bän – onun dostuydum.

- E-e patredin ikinci payı nicä düştü sizä?

- O günü ölüncä unudamêyecam. Ak perşembäydi. Bir islää gözäl havadı. Can koparardı – yaşa da yaşa. Hepsi soldatlar düşünärdilär: büünkü gündä üliştiriler, atışmak olmayacêktır, bekim dinneniriz. Düüş hendekleri biri-birindän diildi uzak, 400-500 metra arası olsundu. Avşama yakın bizim artileriyä başladı ezmää duşmanın okoplarını, avstrieçleri hem ungurları. Üreemä damnadı: üliştirilmä günü can alması iilää getirmeyecek. Atakaya dädünnan beş metra arası gidärdik. Topçular bitirdiynän patlatmayı, baardılar: „Hazırlanın!“. Nicä her zaman ikimizdä, çıkçıykan okoptan atakaya, dua ettik Allaha prost etsin, korusun bizi: savaş bizim beterimizä gitmeer, sora geçirdik süngüleri tüfeklerä, baardık nekadar baarabildik: „Ura-a!“ da çıktık ölümä karşı kaçmaa. Yaklaştıkça duşmana ba oyanda, ba bu yanda kafadarlarımız, taş gibi, erä düşärdilär, angısı acıdan çirkin baarardı, angısı yardıma çarardı. Bir boyun ayaa, kolu kopuktu, var kimin ikisi dä salt güüdesi oynardı. Çok kıyınçlı bir uuruşmaktı. Bölä düüş taa olmadıydı. Geeri dönmää izin yoktu, yatıp erä, tez dä kalkıp, ilerlemää çalışardık. Yançu dädü çok girgindi, unter ofiçerdi. Onun ardısora bütün bölüm taa da pek girginnenärdi, umutlanardı ensemää, diri kalmaa.

Da te kaçêrız hep ileri-ileri, hep „vperöd, vperöd!“. Ansızdan kurşumatacı başladı üstümüzä patlatmaa. Hepsimiz yattık. Bu vakıt bizim topçular denedilär daatmaa onu, ama güllä düştü yakın bizä. İşiderim:

- Mitrani, sürün bana!

Bän, sürüneräk, başladım yaklaşmaa Yançunun sesinä. Ansızlı kurşum bacaamı yaraladı, taa büyük acısız, sıcaklıya etiştım bir top patlamasından kuyuya. Yançunun bir baca heptän kopuktu. Osaat aktarıldım kuyu içinä, yırtım gölmeemi, denedim baalamaa budunu, durgutmaa kanı, gangrena çeketmesin.

Uslanıp biraz, alıp saburunu, büyük acıylan dädü çıkardı bir dörtköşeli oldurulmuş deridän kiyat koruntusunu. Açtı onu, gösterdi yarım patredi, angısında göründü Despinanın üzü. Acıylan, gücenik koydu onu erinä da dedi:

- Al onnarı sana. Kurtularsan, evä dönärsän ver onnarı benim pek gücenik kalana Despinama, o biler sora ne yapmaa. Hem sölä, taa bir kerä işitsin, ani bän onu pek severim. Sora dädü ekledi: „Mitrani, al altımdan biraz kannı toprak, koy mahorka kesemin içinä, açan döneçän evä, bu püskä kannı topra mezar kazsınnar, olsun nereyi koymaa kruçamı“, - heptän kuvetsiz tuttu elimi, da dostça, ekledi:

- Sän koorun, Mitrani, sän läözım nekadar pek koorunasın. Olmaz bän kalayım karakayıp, - da istäme yeräk, enikunu braktı elimi, kapadı gözlerini, can verdi.

Kuvedim taa varkan kiyat koruntusunu koydum cöbümä, aldım bir püskä kannı toprak altından, koydum kesä içinä, baaladım, koydum hep o cöbümä. Gömdüm güüdesini, enikunca başladım çıkmaa kuyu içindän, da gördüm, ani bizimkilerdän kimsey saa kalmamış, yaralılar acıdan türlü-türlü çirkin baarardılar. Düşündüm kuyu içindä ölü yapınmaa karannık oluncak, gecä koruntusunda sürünmää kendi tarafıma. Ama, açan açtım gözlerimi, bän şansora plendäydım. Bacaam baalydı pak maarleyleän. Osaat gezdım cöbümdä: patret tä, kesä dä erindäydi. Denedim kaçmaa – tuttular köpeklärlän. Birazdana beni verdilər işçi bir zengin börgerä, bolay aaç ölmeyim. Sora ölä oldu, ani evlendim burada. Oolumun adını koyduk, nicä karım istedi, unukamızı adladık gagauzça, yannattı kafasını Yanuşa, Yançu dädunuzun adına.

- Dädunun adına mı? - şaştı Yani. Beni dä koymuşlar hep onun adına.

- Sana çok yakışêr bu ad.

- Despina babu pek sever küçüktän bana danışmaa: „Yançu Vaninin Yançusu”. Te şindi dä mektupta yazêr: „Yançu Vaninin Yançusu, pek özledim senin däduna benzeyän o gözäl girgin üzünü, beygirdä atlı kıvrak kurumunu”.

Bu lafları işittiynän ihtärın üzündä sansın ilkyaz erleşti. Başladı aklısına getirmää, onun gözlerinin önündä peydalandı 1914-üncü yılın bir ilkyaz gecesi, açan o durardı tokatta gözlemektä, Yançu da atlı dooru beygirdä bekläärdi Despina ard pençeredän çıksın. Bu gecä onnar saklı alındıydılar. Biraz sus olduktan sora Mitrani tamannadı:

- Despina doymaardı siiretmää dädunu atlı beygirdä hep şaka-maka deyardı:

- Gözäl bir asker olacek sendän. Kim ne unudacan beni kürbetliktä!

Yançu da, alıp aslıya, cevap edärdi: „Beni cenk tä ayıramaz sendän”.

Yazık, ölä oldu, ani savaş sansın inadına yaptı da ayırdı onnarı. Despinayı vakıtsız dul braktı. Yançu da çürer, çürer yabancı çayırda.

Bu vakıt Yaniyi çaardı ofiteri. Başladıynan kalkmaa erindän, hatırlayarak, o haberledi:

- Geldi sıra üklenmää. Lääzım gideyim urayım maşınayı ambar içinä.

- Ya bak sän, laf-laftan en önemliyi kaçıracedım. Yanuş, tez git, pin dooru ata da sandık içindän getir küçük baulu.

-Yapırım, şindcık bän buradayım!

Sora hızlı etişti taligaya, edektän aldı bir batal kıvrak beygiri, kuş gibi ilin, konu onun sırtına, da aydarsan-aydadı hayvanı küüyä dooru.

- Efreytor Topçu, - işidildi genä kapitanın sesi:

- Zavodi maşinu.

- Est,- cevap etti çocuk da danıştı ihtära:

- Siz kahırlanmayın, bän lafedecäm ofiترلän, bekleyecez taa baulu getirincesinä.

- Çok ii. Sän git, ofiteren bekleer, - nasaat etti ihtär, sora örümää başladıynan elini koydu can erinä da çeketti sendellemää, düştü bir yanına. Bunu gördüynän Yani baararsan-baardı:

- Kurtarın, ihtära prost! - da başladı kaçmaa ona dooru.

Açan etişti, Mitraninin gözleri kapalıydı, soluması diildi pek belli. Durgundu bir küçük araba. Mitrani enikunu açtı gözlerini. Çocuk sevinip, yaptı ona elinnän kalın saalicaklan hem söledi:

-Geçmiş olsun, buluşuruz!

İhtär da az kuvetli seslän deyäbildi:

- Seläm Avdarmaya, senseleyä. Sölä Despina prost etsin beni, dönämedim küüyä. Sınırlar kapandıydı, uymadı patredi getireyim. Onu enikunca koydular, erleştirdilär arabaya, getirdilär doktora.

Yaninin maşinasını taman bitirärdilär çuvallarda kartofiylän doldurmaa, açan o denedi, nicä otlun boyundan, yıldırım gibi geçeräk, Yanuş halatlardı etiştirmää, elindä saurulardı baulcuk. Geçmedi arası bir kıvrak boylu dooru at şen kişnedi: o da, olmalı sevinärdi, nicä dä Yanuş, ani yapabildilär ihtärın sımarlamasını. Yanuş halatlı uzattı baulcuu, saygılı annadarak:

- Dädu, nicä gözünü korudu onu, artık elli yıl.

- Nedän sän dedin korudu? Oldu mu bişey?

- Dädu geçindi yolda,- acı sesindä söyleyebildi Yanuş

- Alaa prost etsin onun günaalarını, raamet etsin.

- Ne islää, ani sän bilersin gagauzça. Nicä sanki konuşabileceydik?

- Saa olsun dädum. O bobamı da, beni dä üretti ana dilimizä. İlin yol sana.

İhtär hep umut edärdi, ani ne zamansa uyduracez hepsimiz barabar gitmää, görüşmää onun yurtluunnan, senselesinnän. Seläm Avdarmaya, Despina babuna. Bekim uyur, buluşuruz. Taa bir kerä: ilin yol sana!.

- Saa ol. Buluşuruz, - dedi Yani da sarmaştı eni dostunnan. Yanuş döndürdü atını, sesetti ona: „Hay dä!” - da uçtu-gitti küüyä dooru.

Tren durdu Kiriyyetin kenarında, durakta. Orta vagondan indi asker yortu rubalarına giyimni Yani. Onun iki elindä dä birär bauldu.

- Ne var genç askerä dokuz kilometra yayan aykırlamaa, - düşündü o, da başladı hızlı-hızlı gitmää Avdarmaya dooru, sansın „demir beygırlän” badaşıp, o, gittikçä, taa hızlı başlardı örümää, magnit gibi, onu çekärdi ana taraf, angısını görmediydi artık iki yıldan zeedä.

Yani yaklaştıkça küüyä düşünärdi, nasıl onu karşılayacêklar dostları, senselä, ama taa da pek, nicä taa az yaralayıp, bildirmää babusuna 1914-üncü yıldan kara haberi. Etiştıynän bitki bayır tepesinä, angısından sora, küüyädän kalër bir adım kadar yol, o esap aldı, ani ona karşı kaçarsan-kaçêr bir köpek. Yaklaştıynan hayvan ona o tanıdı kendi köpeklerini, angısınan onnar küçüktän dosttu.

Yani iki baulu da koydu erä, da o saat sarmaştı dostunnan, angısı unutmamış, özlemiştı onu, koparıp sinciri, çıkmıştı karşılamaa. Çocuk nazlı, yalpak deyärdi:

- Özlemişin, darsımışın. Bän dä özledim dä, darsıdım da. Bak sän sinciri koparmış, büyük kuvet var darsımakta da, - düşündü Yani. Sora sinciri çıkardı halkadan, koydu yolun boyuna.

- Birisinä läözımsa – alsın. Bän sana eni, taa ilin alacam, - da genä suvazladı dostunun kafasını, sırtını, aldı baulları ellerinä, da şen-şen kafadarlan örüdü küüyä.

Birazdana Açıkgöz nesä getirdi aklısına, dönüp Yaniyâ karşı, çeketti can acılı uulumaa. Çocuk koydu baulları, yaklaştı dostuna, da bir insana gibi, sordu:

- Ne oldu?

Açıkgöz cuvap erinä taa pek uuludu, da ozaman Yaninin üreenä damnadı, ani bu var nasıl olsun kara haber.

- Allahım, şüpäm boşa çıksın, - yalvardı çocuk, aldı baulları da taa da pek hızlandı evä. O hiç duymadı, nicä etişti taş köprüyâ. İnsan sokaklarda yoktu. Yani düşündü: „Güz. İnsan iştâ, kırda-bayırda”.

Te göründü dönemeç. İlk ev saa tarafta onnarındı. Etiştiynän köşeyâ birdän denedi – büyük tokatlar geeriyädän açıktı. Yani dalgalandı, kalbi sık-sık düüldü. O çalıştı uslandırmaa kendisini:

- Bekim bişey getirdilär tarladan, - ama ürää sölärdi: aman dolaşmış onnarı.

- Ölä dä var, - deyiverdi çocuk, açan gördü kapu üstündä asılı biyaz hasayı. Çıktı, tolu gibi acı, yaşları, ilerledi sözünü:

- Nesoy pek istärdim ansızdan sevindirmää yakınnarımı, da bak ne hazırlamış bana ecelim. Allahçım, bölä mi kâr lääzımdı olsun.

Üst kapunun eşiklerindä, konup dizçä, dayanarak büyük baula, çeketti aalamaa, hiç durgunamardı. Onu gördü bakası, kaldırdı da bobayca kaavi sarmaştı ona. İki dä aalardılar, sarsalanardı güüdeleri. Geldi anası, da Yani sarmaştı mamusuna, enidän çıktı yaşları, zordu onnara bu büyük kahır kabletmää. Uslandırmaa deyni biraz baarli oolunu karı dedi:

- Brä, benim canayakın anacım, ölä yaptı, ani ölüsündä dä biz sevinelim. Ha geç içeri, oolum!

Hepsi barabar girdilär ev içinä, büyük başa, neredä Yani öptü Despina babusunun, stavrozçuu, annısını da aar-aar yalvardı:

- Prost et, prost et beni, malicim, ani saa etiştirämedim seni, annadamadım ne vardı annatmaa.

Mum haşlaması çıkardı onu derin düşünmektän kahırdan da o çıktı dışarı.

Gecä yarısı Yani genä girdi büyük başa küçük baullan elindä. O genä öptü malisini, genä yalvardı prost etsin, sildi yaşlarını, açtı küçük baulu da annattı:

- Te seninnän barabar görerim gençlik patredini 1914-üncü yıldan. Haberindä olsun: dädüm can verärkenä, yalvarmış dostuna saa kalarsa getirsin onu sana. Da te çok beklenän patret payı bizim içerdä, salt sän diilsin saa onu göräsın. Dädu, bezbollahi, istämedi patredi gördüynän zeetlenäsın, taa büyük kahıra düşäsın, da aldı seni yanına. Erdä patrettä dä, göklerde dä toplu oldunuz. Getirdim Mitranidän baaşış bir karagözçiçekli çember. Olmalı, o da duyardı, ani sän hem dädüm bireri toplanêcênız. Taa bir sıra prost et,maliciim, ani görüşamedik, doyunca lafedämedik. Sän her zaman olacan benim canımın üst köşesindä.

Ertesi yılın Küçük Paskelleyä karşı Avdarma küüyündä iki taazä mezarın arasında bir gözäl açık benezdä anılt taşı dikildi. Taşın içindä bulunêr 1914-üncü yıldan patret. Ondan bakêr iki şenüzlü, derinsevdalı genç, da sansın gelän-geçenä, diri gibi, söleerlär: „Olun derinsevdalı, koruyun onu herbir saat, herbir kıpım”.

GAGAUZ YAZICILARIN YARATMALARI

VALENTİNA BUJİLOVA (HACIOGLO)

GÜCÜK AYI

Poyrazdan koparılmış
Kapuya-eşää boran,
Aaç-gümäylän uyvaşmış,
Dolaylar - biyaz duman.
Ayazlı gücük ayı
Sepeler kaarı cömert,
Gümüşä şaşmış daayı
Çevirmää koyêr kuvet.
Sedeftän silker külü -
Dallara eni giisi,
Üvezin sa püskülü -
Al ateş serpintisi.
Ev giimni sarp kürklerä,
Yakası – kaardan saçak,
Sallanêr eski meşä,
Tepesi – kırma kalpak.
Kürtündä çukur-bayır,
Sırma kuşaklı – yamaç,
Her uşaa buzluk – hayır,
Tez üüsää kızaklan kaç!

EH, TOPRAAM

Eh, topraam, feslen çiçään
Ev boyunda kuytusı,
Başçalarında Bucaan
Hederlez bal kokusu.
Pak suyu çöşmelerin,
Damnası taazä, serin,
Eşil renkli gözlerin,
Zümbüllü naazlı erin.
Bülbülün şen türküsü,
Unudur mu birisi!
Üreklär onsuz üüsüz,
Ama onnan – hasretsiz.
Ama onnan cannara
Hem ana topraa – şennik,

Hoş ilkyaz sabaalara,
Açan diner sessizlik.
Açan güneşin rengi
Düşecek ota-yapraa,
Üsektän nişan-sevgi
Daalışacak taa yıraa...
Yalpugun dalgasında
Şılayêcek maavi göklär,
Suların aynasında
Görüneceklär kuşlar.
Bu kıpımçık bayıra ,
Ana topraana şaşmaa!
Gölä, kıra, çayıra –
Gözelli canda açmaa...

AY YORDAN YORTUSU

Yıldızçıklar topraa düşer,
 Kürtün sarêr dolayları,
 Biyaz serayları düzer -
 Kış nışannêr yortuları.
 Ay sa yakmış fenerciini.
 Yavaşıcık şafkı akêr,
 Süretlerin inceliini
 Ay Yordanda aydınadêr!
 Bu saat cannar temizlener...
 Kaarlı sucaaz hem ayozlu
 Saalık verer, da eriyer
 Donmuş inansızlın buzluu.
 Diveç sevgiylän insana,
 Saabi, çaarêrsın Vaatizlää,
 Olêrız taa yakın Sana,
 Naazlı diiyer Lafın ürää.

Yıkêr sucaaz güüdemizi,
 Taazä hava ruha girer,
 Hastalıklın kaçêr izi.
 Kim ilaçlêr – hepsi biler!
 Soluk – diişik enilenmäk,
 Kapêr güüsü hem dünneeyi,
 Dua akêr, ilin hem pak,
 Da diıştirer yaşamayı.
 Yaradıcım, sımarladın
 Nasaatlarna izmet etmää,
 Oldu bana tatlı Adın –
 Seninnän raat erdä gezmää.
 Herzamannar hem her kıpım
 Tutêrsın Kuvetli Eldä,
 Sana karşı adımnadım,
 Sän hem Sözüñ – en ilk erdä...

AYOZUN ELİ KONSA BANA...

Ayozun eli konsa bana,
 En paalı laflarlan danışıp:
 „Neleri isteersin diıştirmää
 Bu topraamızda, pek karışık?“

Paylaşıracêydım zenginnii
 Herkezä – işlerinä görä,
 Şannayarkan can güzelliini,
 Yol verip, aarif fikirlerä.

İlkin düzeceydım büyük bir ev:
 Kim dilenici, evsizleri,
 Fukaaraları, küsmüşleri,
 Çaaracêydım bu kuytu erä.

Cenkleri, fenalıklı kuuyup,
 Usluluk kururdum Toprakta,
 Çirkin kinneri uyutturup,
 Duşmannı brakıp pek uzakta.

Ocakta sıcak yısınsınnar,
 Sarmaşarkan biri-birinä,
 Da, sevgi dolup, raatlansınnar,
 Allahın girip aylesinä.

Şılasın dünnää çiçeciklärän,
 Kurtulup kara günnerindän,
 Sabaaya karşı salt gülüşlärän
 Uyansın insan kısmetliktän.

Kendimä dä brakacam yolu –
 Allaha derin inanımı,
 Onun Sözüñdän taazä soluu...
 Dolduran sevgiylän canımı.

ANAM

Anmak ipi döner hep bitkisiz,
Her zamannar anam gözlerimdä,
Brakêrlar analar ölä bir iz,
O aydınnık yaşêêr can erindä...

Bütün yaşamamız yısıdılmış
Sıcaklıktan hem kasavetliktän,
Ah, anacım, haşlak ürään diimiş
Bizä annadılmaz inceliktän.

Angı laflarlan bän annadayım,
Hem var mı osoy laf bu dünnedä,
Ani şiirimdä yaradayım
Süretini, bitmäz sevgilerdä?

Şifon kasinkacıklan daartılı,
Üzün – gözellerdän en gözeli.
Fistannarı dikärdin ustalı –
Kayet becerikliydi ellerin.

Masalları düş gütmeyä sarardın,
İilik adımnara üürederek,
Ellerinä uşaklarını alardın,
Türküylän, en yalpak, uyudarak.

Sän üürettin derin dualara,
Biz diz çokärdik her avşam bilä,
Bu büyük inan için – şükür sana,
Allahlan her zaman bän birerdä.

Duyêrım bän seni her sabaalar,
Olä nazlı bakêrlar gözlerin,
Aariflerdän aarif o nasaatlar,
Akıl vererlär, mamu, sözlerin.

İstärdin olayım üüredici –
Oldum, anam, görersin yukardan,
Üüreneyim, sölärdin dilleri,
Bän üürendim başka devletlerdä.

Ana dildän da atılamadım –
Bölä işlär geçmäz fikirimdän.
Sözlär için paalı bän hep yandım
Da annattım bunu şiirimdä.

Yaşêêrsın hem diriysin ruhumda,
Gülüşümdä, herbir yaşçaazımda,
İlkyazların paskellä soluunda,
İnci çiçään gercik açmasında.

Angı laflarlan bän annadayım
En derindän gelän cömertliini,
Küçüklüümä düşlärän daalayım
Yaşlarlan sulayıp ellerini.

Saatlarlan sora seslemää seni,
Eski gibi, gülmää, gülmää, gülmää,
Bän unudurmuyum o sesini,
Ani diri bütün ömürümdä?

Şafkı verän, güneşsin canımda,
Baalantının sıkı çok ipleri,
Koruyucu ayoz yaşamamda,
Sarmışın kanadınnan evimi.

Sansı hiç yokmuş bu geçmiş yıllar,
Durêrız te evin boycaazında...
Ergivannar, üklü pembä dallar.
İlkyaz, biz – birerdä... hem kokular...

KADIN

Gün kauşêr adetçä, sıralıklan,
Kayıp olêr gecä serinniindä...
Bölä zaman kayêr arasızlıkları
Yıllar, asirlerin esirliindä...

Gecä saadı. Dua sessizliktä,
Derin fikirlerin yorgunsuzluu.
Kalem özü canınnan birliktä.
Yaşamanın Başı hem Sonsuzluu...

Kızçaaz, kadın... eski süjetlerdän,
Etmâz kiyat seni resimnemää.
Ömür yolu, uzak geçmişlerdän
Büünkü günä dooru hem gelecää...

Yazdırarak seni yapraklarda,
Görerim üzünü, bakışını,
Oynêr lüzgâr ipek saçlarında,
Senmâz çiçek örtmüş o başını.

Dalga-dalga omuzlara saçlar
Hodul akışmışlar, ballı renkli...
Sevgi, yımışaklık dolu gözlär,
Gercik üzü taa uzaktan belli...

Bütünnüklüü diveç Kanunnardan,
Ani yaradılmıştı en Başta.
Biyaz, incä ellär zamannardan,
Diil erdeki onnar gözelliktän.

Sabaalardan girer cana şafklar,
Angıları geçer gülüşünä,
Edi beniz o gülüşü saklar,
Yavklusunun daalêrlar düşünä.

O gençecik girer hayatına
Sevgilinin :yapmaa onu mutlu,
Edi beniz çiçek demedinä
Kimär kerä düşer çiiilär tuzlu.

Ama gençlik yaşı geçer çok tez,
O onnarı kolaycası siler.
Sofralara döşeer biyaz o bez,
Taazä soluklara canı açêr.

Küçüklüktän biler, ne o zaamet,
O elceezlär örer korafırları.
Duuêrlar girginniklän, şeremet
Açmış gülün gergef yaprakları.

Her vakıdın var benizi, dadı...
Sakinmayarak, kabletti, ne var,
Dayanmanın da ayırı adı,
Çetin ruhlu oldu, makar ki aar.

O – sadecä karı, incä beli,
Bütün aylesinä izmet edän,
Aydınnanêr evin köşeleri
Harekettän, ilin basmasından.

O sözleri – gelmä evellerdän,
Saklêêrlar derinnii hem aariflii,
Sesi – taa çoktankı asirlerdän,
Yaratmaya çaarêr hep şairi.

Meşalelär dökerlär şılaanı,
Dannar da koruyêrlar uşaanı...
Hepsiciini duyêr kadın canı,
Ürää sever, daadarkan sıcaanı.

Elcääz, ani dinmâz sallangacı
Sallêêr, uşacını susturarak,
O kullanêr bütün dünneleri,
İlikleri cömert yaradarak...

YAŞA, HALKIM, RUHUN OLSUN ÇETİN!

Bucak kırlarında duudu devlet –
Allah izinindän geldi kuvet!
Adetlerinnän, evelki kayet,
Halk istedi olsun gerçek serbest!
Vatan olsun, kendi ana topraa,
Kendi kuş yuvası kuytulukta,
Lüzgär saadı da – bir sıcak ocaa,
Toplansınar uşakları suukta..
Bir küçücük, auç gibi, halkçaaz...
Türkülerin senin – hasret cana!
Dedä sa aariflii – cana sucaaz,
Dinmäz derä – akıl evladına!
Vatan... gökün üzerindä yurtluk!
Sana dilerim her gün aydınnık,
Başka halklarlan ii komşuluk
Ko getirsin ömürünä salt hayırlık!

Buluşsunar kardaş-kızkardaşlar,
Gözäl sözlärlän biri-birinä,
Sevgiylän iliktä danışsınar,
Hatır güdüp ana dilimizä!
Taa ne läüzüm herbir gagauza?
Sevgi hem yalpaklık aylemizdä
Hem annaşmak, sıcak bakış gözdä,
Tatlı ekmek hem tuz soframızda.
İşidilsin kauşlan kemeñä,
Çaararkan düünnerä musaafiri,
Ko yortular nışannansın şencä!
Çalışkannık zenginnetsin eri!
Yaşa, halkım, ruhun olsun çetin!
Padişaalık etsin Allah canda,
Açık hem pak dua izin etsin...
Ko sallasın eldä uşaa ana!

TÜRK SOYU

Soy, ani cömert canınnan
Kan-kardaşları toplêr,
Evelki gözäl adınnan
Kardaşlaa örnek olêr.
Soy, ani meşä aacınnan
Sade yaraştırılır!
Olmalı, senin acınnan
Şiirlär yaradılır.
Sırlardan mı, göklerden mi
Pak çöşmä sızıntısı?
Dumannı asirlerden mi
Türk-soyun annatması?

Osa o analardan mı,
Ani kanatlarını
Uzadêr diveç dandan,
Korumaa oollarını?
Kirpiklerinden silkärkän
En aydın yaşlarını,
Beşiktä-güüstä sallarkan,
Döküp dualarını...
Ooluna da, kızına da
Yaşamak yalvardılar,
Süt renkli yıldızınadan
Kervannarlan vardılar.

ÇEVİRİLİ YARATMALAR BAŞKA DİLLERDÄN

Bu sayıda da vereriz birkaç yaratma, masal janrasında küüçük uşaklara deyni.

HAYLAZLIK

E. Glızı

Bir vakit varmış, bir vakit yokmuş, daada peydalanmış bir musaafir, angısının adıymış – Haylazlık. Başlamış o gezmää yuvadan yuvaya, deliktän-delää da yalvarmaa kuşlara hem hayvannara onu evceezlerinä kabletsinnär.

Büük aacın altında yaşarmış bir çalışkan kirpicik. Sabaadan avşamadan kirpicik daayın içindä kaçınarmış, toplarmış mantar hem emiş, hazırlanarmış kışa. Da tä bir gün karşılaşmış o Haylazlıklan. Sarılmış Haylazlık onun başına:

- Kolver beni evceezinä yaşamaa!

Düşünmüş kirpi da demiş:

- Evceezim benim büük, er var, gel, ölä pek istärsän bana yaşamaa. Buyur evceezimä, geç içeri.

Haylazlık hızlı kirpinin evinä girer, kirpi ansızdan, birdän haylaz olmuş, bişey istemäzmiş yapmaa. Neetlenmiş o bir sabaalen daaya gitmä, emiş toplamaa, ama Haylazlık demiş:

- Ne läüzım sana bütün gün daada kaçınmaa, taa islää biraz yatalım, dinnene-lim!

Kirpi tez kayıl olmuş. Da bölä onnar yapmışlar birkaç gün. Annamış kirpicik, ani Haylazlıklan ona pek zor yaşamaa. Almış da kırlatmış Haylazlı yuvasından.

- Git, Haylazlık, benim evimdän nekadar taa uzak, aara kendinä başka dost, ama beni unut!

Haylazlık genä daada başlamış gezmää. Bir da görer – ayı oturêr. Danışmış o ayıya:

- Kolver, ayıcık, beni evceezinä yaşamaa!

Kaşımış ayı kulaan ardını, düşünmüş da cuvap etmiş:

- Evim benim büük, geniş, gir, yaşa, er ikimizä dä etecek!

Girmiş Haylazlık ayının evinä, çorbacı olmuş. Ne pek zor çekmiş ayı! İleri o bütün günnärlän deredä balık tutarmış, daada emiş hem bal toplarmış, şindi sä, bir yanından öbür yanına döner da hep esneer. Esaplamış o, ani Haylazlıklan zor yaşamaa, da başlamış mırıldamaa:

- Ya, git, Haylazlık, benim evimdän taa hızlıca, zerä üfkäm çıkarsa, sana prost olacek!

Korkmuş Haylazlık üfkeli ayıdan, kaçmış onun evindän, yolda sade onun tabannarı görünärmişlär.

Çok vakıt taa Haylazlık bu daada gezmiş. Kimin evinä o girärmış, o saat hayvannarı uyku tutarmış, sıklet basarmış hem işä havezleri kaybelärmış.

Bıkmışlar hayvannar. Bir gün onnar hepsi toplanmışlar da uuratmışlar Haylazlı daadan: kimseyä engel etmesin işlemää hem yaşamaa!

SIÇANCIK HEM KALEM

V. Suteev

Bir kerä, açan Vova uyuyardı, masaya pindi Sıçancık. Masanın üstündä o gördü bir Kalem, tuttu onu da taşıdı kendi yuvacına.

- Kolver beni, yalvarêrim! – dedi Kalem Sıçancaa. – Ne yapacan benimnän? Bän odundan yapılıyım, beni olmaz imää.

- Bän seni kemirecäm! – cevap verdi Sıçancık. – Benim dişlerim kaşınêrlar, da bana läözüm bişey kemirmää! Te bölä! – Da Sıçancık keskin dişçeezlerinnän daladı Kalem.

- Vay!– söledi Kalem. Sora ilerledi – Ozaman brak bana bitki sıra ne sä resimneyim, sora al da yap benimnän ne istäärsän!

- Ölä olsun, - kayıl oldu Sıçancık, - resimnä! Ama sora bän seni hep okadar kıyacam ufak parçalara.

Kalem aar ofladı da resimnedi bir çevrä. – Bu ne, piinir mi? – sordu Sıçancık.

- Bekim dä piinir, - dedi Kalem da resimnedi taa üç küçüräk çevrä.

- Elbetki, bu piinir, bunnar da onun delicekleri, - esapladı Sıçancık.

- Bekim dä deliceklär, --

kayıl oldu Kalem, da resimnedi taa bir büyük çevrä.

- Bu alma! – baardı Sıçancık.

- Var nicä olsun alma, - dedi Kalem da resimnedi birkaç uzunca çevrä.

- Aha, bilerim, bunnar sucuklar! – baardı, yalayıp kalacını, Sıçancık, - ya, bitir hızlıca, zerä pek dişlerim kaşınêr .

- Beklä bir minutçuk, - cevap etti Kalem.

Da açan o başladı resimnemää te bu köşecikleri, Sıçancık baardı:

- Bu benzeer Ked... Resimnämä başka!

Ama Kalem artık resimnedi uzun bıyıkları...

- Bu haliz kedi! – korkudan baardı Sıçancık. – Kurtarın beni! – da hızlı kaçtı kendi yuvasına.

O zamandan Sıçancık yuvasından burnusunu da göstermeer. Kalem sä Vovada şindi dä yaşêr, ama o oldu te bölä küçücük.

Rus dilindän çevirdi E. Moku

ENİ ADLAR GAGAUZ LİTERATURASINDA

İRİNA MAKRİ

„Duudum 2003-üçüncü yılda Tülü küüyündä büyük ayledä. Küçükliümdän ürektän sevdim kendi halkımın kulturasını hem dilini. 12 yaşında başladım yazmaa şiir ana dilimdä. Ürenerim 12-nci klasta, çıkarêrim video kendi şiirlerimä, meraklanêrim psikologiyaylan. Yazêrim neetlän, ki açıklamaa kendi içimdeki dünnemin durumunu”.

İrina Makri taman bu 2022-nci yılda başaracek teoretik lişeyini Tülü küüyündä, ama şansora belli etti bir yol şiir uurunda kendi yaşamasında. O çok şükür eder Allaya, ani artık tiparladı bir şiir toplumu. Elbetki bölä erken yaratmaa da çıkarmaa kiyat var bir büyük baaşış Göktän, onuştan var nicä nişannamaa, ani İrina bir eni yıldız Gagauziyada. Talantlı genç bir kız gagauz küüyündän şansora tiparladı kendi şiirlerini gagauz jurnallarında hem gazetalarda. Onun ilk şiir toplumunun adı „Benim ilk peetlerim”.

KÜÜYÜM

Dünnedä var bir köşä –
O benim ana küüyüm.
Sevgili pek üreemä,
Doymêêr siiretmäa gözüm.
Burada käämil insan,
Pek işçi, cana yakın.
„Dostum, utanma buyur!” -
Hergünkü onun lafı.
Göl Kahul, siirek yarlar,
Başçalar, baalar, kırlar...

Annaşmak, kısmet, dostluk
Küüyümdä büyük hodulluk.
Mum yakêrim bän sana:
Çok yaşa, yaşa küüyüm,
Büüsünnär bu köşedä
Uşaklar büünkü günün,
Eşersin zengin topraan,
Şılasın aydın gözün.
Çok yaşa, yaşa küüyüm.
Sän kaaviysin, en üstün!

SENİN PAALILII

Bilersin mi, sendä var sän,
Hem sän var salt sendä?
Nekadar ii olur, bilsän,
Bölä ki birsin dünnedä!
Bunu yapêrsın sade sän,
Isteersin salt bölä.
Makar biraz önem versän
Istediinä... Bana sölä:

Bölä olêr sadä sendä?
Özel mi yaşaman?
Anna: salt birsin dünnedä,
Bundan da diilsin kahraman.
Açan da zor, zor salt sana,
Açan kolay, kolay.
Sän küsmä annamazlara –
Bu hergünkü olay.

Laflar bu beki faydasız,
Beki kertmäzsın sän.
Bilerim salt: diil maanası-
Onu pek ii annêêrim bän.

RAATLIK

Nekadar iidir raatlıkta.
Salt varsın sän, dünnäm benim.
Filcannan su da yanımda,
Sessiz düülän paalı kalbim.

Hiç bişey diil umurumda.
İlinim, kâr tüücääz gibi.
Bän bulunêrim durumda,
Açan canın açık dibi.

Görärseniz beni yalnız,
Hiç sormayın, nedän kendim,
Bundan da olmayın raatsız:
Yalnız kalmaa bän istedim!

Bunu yazarkan, yaşlandım,
Kerttim, ne varmış ruhumda,
Kendimnän baş-başa kaldım.
Kalan da diil umurumda.

İLKYAZ ÇİÇEKLERİ

Her yıl siz enidän duuêrsınız –
Bän bir kerä sadä duudum.
Eni umutları daadêrsınız –
Benim dä vardır umudum.
Hiç kimseyi haliz sevmäzsünüz –
Severlär sadece sizi.
Sevdaylan hep, açıp-senärsünüz,
Özlettirip kendinizi.

Düşünün: siz sä bir duysaydınız
Sevda sizi sevennerdän,
Kötü işlär olsun brakmazdınız,
Yaşlar akmazdı gözlerdän.

Düşünün: siz dä bir sevsäydiniz,
Ne olacedı dünnedä?
Kısmet gitsin izin vermäzdiniz,
O saklanmazdı gölgedä.
Sevgili olmaa – ii,
Ama sevmää – taa da ii...

BİYAZ YAPRAK

Gecä, yaşlar, ayna, kiyat.
Dünnä uyuyêr, bana da raat.
Karannıkta gücüm duuêr –
Elim bendän çabuk yazêr.
Isteerim genä şaşirtmaa
Da kendimä şaş-beş kalmaa.
Bu diil belli bişey için –
Bu şiirdä benim için.

Laflarımda sän bulacan,
Neyi havezlän aarayacan –
Bendän sana dava olsun.
Kayıp işin dä bulunsun.

Biyaz yapraa okumaktan
Bu vakıtta artık çoktan
Lääzımdı nesitydi duusun
Hem mutlak bellisiz olsun.

DENEMÄK YARATMALARI

GALİNA DANACI

Duudu Baurçu küüyündä (02.05.1971). Büüdü çiftçi aylesindä. 1988-inci yılda başardı Baurçu orta okulunu. Zanaatına görä, uşak başçasında uşakları terbieder. Yaşamak attı Galınayı yabancılara, ana tarafından uzaklara. Özledikçä ana bobayı, ana evini, senselelerini, can sıkletliindän o başladı kendi duygularını açıklamaa kendi yaratmalarında. Yazmaa başladı 2021-inci yılda, büük ayın 7-dä. Yazıcının laflarına görä, Kolada gecesi ona geldi ihlam da o denedi kendini şiir yazmasında.

Hristozun duumasında Allaa ii sözledi Galınayı, çünkü kendi eni şiirlerinnän o uygun becerer erleşirmää sıracıkları da bununnan pek sevindirer okuyucuları.

Yazêr artistik yaratmalarını türlü janralarda: masal, fabula, şiir. Kimi şiirlerinä uyduruldu muzika, da onnar çalınêr türkü.

Yazıcı kullanêr haliz pak gagauz dilini. Sıracıklar rifmalı, uygun, erleşik. Kendi yaratmalarında avtor açıklêr vatan, halk adetleri, ana, h.b. temalarını.

GARGA HEM TİLKİ

İ. A. Krılova görä

Kara gargaya Allaa verer bir dilimcik piinir,
Taman hiç diil oruç, yaalı ozaman inir.
Konêr da oturêr aacın tepesindä,
Geler orayı tilki, olêr konuş ikisindä.
- Ya, bak, nesoy gözäl kara tüülär sendä!
Lääzımdır çok para olsun senin o kesendä!
Nicä annêırım bän, sän panayırdan gelersin,
Yaşamêersın pek prost, paalı piinir iyersin!
- Türkü çalmaa bilersin mi?! Ya, cal, da göreyim!
Geeri yok ses.
- Beki, sana çekettireyim?!
Annêırım, sän istämeersin benimnän konuşmaa.
Benim var büün neetim seninnän buluşmaa.
Utanma hiç, senin gözäl sesin!
Bu dolayda onu, ko hepsicii bilsin!
Senin gibi hiç yok, inan bunu inan
Onu sän hiç saklama hem hererdä kullan!
Sölä bana, benimnän gezinmää gelecän mi sän?
- Sölämeyecäm! Artık pek çok sän bilecän! –

Baarêr bu kuş da kaçırêr o piiniri.
Yok ne yapmaa, olmuş işi sän çevirämeyecän geeri.
Boşa sölâmeerlär, uzak dur yalpaktan,
O zavalı üzdän, ama çatal pek ürektän.

KOYUN HEM KEÇİ

Bu iş olmuş üülendä,
Çoban Vaninin küüyündä.
Nändasaydı kenarda,
Küçücük bir turlada,
Bir Koyunnan bir Keçi,
Ikisi dä dedikçi,
Laf yapmışlar bir keret
Angısında taa çok kuvet.
Kimdä taa çok akıl,
Kimin buynuzu kalın?!
Çeketmişlär üünmää,
Biri-birinä üürmää.
- Benim yapaayım taa büyük,
- Bän sä vererim taa çok süt
- Bän, pinip, aaçtan atlêêrim,
- Bän dä düz erdä otlêêrim.
Laf laftan kavga yapêrlar,
Buynuzlarlar tutunêrlar.
İkisi tokuşmuşlar,
İsleecä yorulmuşlar,
Sürüyä kaarışmışlar,

Ölü gibi, yatmışlar.
Bırazdan çoban gelir,
Alıcıyı getirer .
- Kim birda en pek kaavi?
Büük seslän sordu saabi.
Saurttu birdän kürkü,
Hayvannar hepsi ürktü,
Salt kaldı Koyun, Keçi,
Angıları dedikçi.
Te bunnar en büük mallar,
Pek beni bıktırdılar.
Herkerä onnar düüşerlär,
Buynuzlarını koparêrlar.
Para saydı alıcı,
Şencä kaldı çorbacı.
İsteerim bunnan sölemää:
Hiç diil läüzım girginnenmää.
Kaavi duyarsaydın kendini,
Göstertmä pek kuvedini.

ASLAN HEM PATKAN

Olarsaydın heptän sän bu hayvannan dost,
İnan beni, daada yaşamayacan pek prost.
Tanışın hepsiniz, bu Padişah–Aslan.
Onu gördüynän, başını iilt hem dä uslan.
O pek çemrek, hem çok kaavi güüslü hayvan
Bütün daada o sayılêr Saabi artık.
Bunu bileriz, çoktan hem tanıdık
Ama, nicä dä hererdä,
Çıkêr bir arada pındık.
Ona baarêrlar sokakta:
„Dişli, titsi patkan!”

Onun evi diil b uk, bir kilal k borkan,
 Ama  ık er da dikleŒer bu Aslana dooru:
 - Seni kemirec m, baŒla ka maa, koorun!
 Aslan yaptı iki adım da bakındı,
 Ayaan altı, sansın biraz gıdıklandı...
 - Bu ses bana iŒidildi mi ne?
 S l yin, g rmeerim, benimn n kim oyn er?!
 Ama geeri s ley n hi  birerlerd  yok.,
 - Bana iŒidildi, b un yoruldu pek  ok.

KASIM

Bu yortu dedelerd n,
 Onnar bizi  ured n.
 Gagauzlar toplansın,
 Kasım g n n  yapsın.

Burada insan yalpak,
 Karag z toyan toprak
 Bereket – dolu kucak,
 Bu erin adı – Bucak.

Patlacan, hıyar, biber
 K  uc k erd  b uy er.
 Aa larda meyva var  ok,
 Biri diil aa , hepsi tok.

Yaz b t n  emrek iŒleerl r,
 Hepsi kuŒ, hayvan bak rlar.
 Aulda iŒl r ol r,
 Baalarda  z m dol r.

Topl er  z m b t n maal ,
  emrek d ner evd  ayl .
 T skada Œıra ak r,
 Fı ıda  l   kalk r.

Te b l  iŒl r gider.
 Yaz biter, hava diiŒer.
 KuŒlar u  er sıcak er ,
 Koyun gelir kırdan ev .

Para saydık  obana,
 Attık ekin tavana.
 Biz duy rız b  k kuvet,
 Topladık  ok bereket.

 Œleri biz bitirdik,
 B un yap rız bir Œennik.
 Musaafir, k   -b uy ,
 Kutlamaa gel yortuyu.

B  k bir masa ortada,
 Biyaz k rkl r arkada.
 Suannı, sarma, piinir –
 Hepsi bu g n  inir.

Sofraya sizi  aar rız,
 Allaha dua ederiz.
 Ya, dostlar, toplanalım,
 B  k bir horu oynayalım.
 Kasım yortuyu yap rız,
 Filcannarı kaldır rız.

ZAMAN KİLİM DOKUMAA

Kış avası dışarda,
Er üzü biyaz kaardan.
Bu zaman kırdä iş yok,
Boş vakıt haliz var çok.
Gagauz pek şeremet,
İř bulacek herkeret.
Saabinin kıızı var beş,
Kilim läüzım salt onbeř.
Te onuştan yok durmaa,
Kışın hep kilim kırdmaa.
Ayledä iş açılêr,
Hepsicii kaç-kaçınêr.
Güllü örneğ çıkarêrlar,
Krosnuya iplik sarêrlar.
Te düzen artık hazır,
Mamu oturêr, kıızı.
Ellâr iplicää sökêr,

Tefâ sırayı kakêr.
Gün-gündän hızlı işleerlâr,
„Düz kırdma” kilim kırdêrlar.
Tâ bölâ bütün dä kış,
Aylâ işleer, hiç yok çekiş.
Küçüklâr türkü çalêr,
Taa büyüklâr yumak sarêr.
Yumaklar türlü-tülrü,
Gözâl olsun „Üüsek gülü”.
Renklâr hepsi şıralı,
Maavi, pembâ, su alı,
Var iplik çimen eşil,
Kara eşil onun eři.
Dokunêrlar düzendä,
Hepsi eri-erindä.

Su alı – açık kırmızı

HOROZ

Yařêêr bir saabidä tekir horoz,
Tüüyü onun kara, biyaz hem boz.
Sarkêrlar küpelâr çenesindän,
Girgin büüyêr taukların arasında.

Sabaalân saat altı var-yok kalkêr,
Dolayında oraya-buraya bakêr.
Da çekeder ötmää o aulda,
Bölâ o bir yalnızmış dolayda.

O sesinä onun sevinmeer tauklar,
Haliz açan olêr o büyük suuklar.
Ama kalkêrlar gözleri taa kapalı,
Sölenêrâk, aarêêrlar avřamdan darı.

Sabaa olêr, başlêêr aydınnanmaa,
Evdä iđerlerdä şafklar yanmaa.
Orada-burada olêr kıpırdanmak,
Gün çekeder, gider bu yaşamak.

Karı kalkıp, hızlı iğerlerini toplêêr,
Parça kesip, birkaç masur sarêr,
Yapêr piinirlân onbeř gözlemâ.
Aylâ kalkêr – ona läüzım imää.

Adam girer bakırlan büyük dama,
Orada inään eri, onu läüzım saamaa.
Koyunnara verer kazal, pařoy-tenä,
Sırtmaç gider kıra, ona verer inää.

Atêr yataa birkaç dilim ekmek,
Biri geldiyân, ko salsın köpek.
Girer tauklara booday atmaa,
Horoz paçasından başlêêr dartmaa.

Sansın isteer bununnan sölemää:
„Bân olmasam, kalkamayacan işâ.
Hatır sän güt bana büyük, çorbacı,
Averiyanda bân en erkenci!”

BAURÇUM

Ana küüyüm, gözäl o Baurçum!
 Seni metinnemää haliz benim borcum.
 Bän burada duudum, bän burada büüyërim.
 Ne var benim dolayımnda, bän hepsini severim.
 Senin için, inan, bän çok iş yapacam.
 Yalpak kişi olmaa, heptän savaşacam.
 Çiçeklerin senin: leläka hem laalä.
 Bölä gözellindän şılêêr bütün maalä.
 Uşakların käämıl, türlü zanaat bilerlär.
 İnsannarın yalpak, iilik, hatır güderlär.
 Çok yıl yaşa küüyüm, unut kahırları,
 Ver bereket, gözäl donat sofraları!

MAMUM BENİM

1
 Mamuma bän hergün sevinerim,
 Onun bakışınnan yısınêrım bän.
 Onun duasınnan ileri giderim,
 Kuvetli duyêrım kendimi heptän.

Refren:

Mamu, mamucuum benim,
 Çok severim bän seni.
 Bän sana çiçek baaşlêêrım,
 Gençicik ol herkeret.

2
 Hepsindän gözälsin,
 Yıldıza benzeersin.
 Bän sana adêêrım, olacam islää.
 Her gün sän seversin,
 Bir lafsız annêêrsın.
 Türküyü çalêrım, sän onu seslä.

Refren

3
 Kol-kola ilercä ikimiz seninnän,
 Yaşamak olsun bizdä bereketli.
 Bil sän herkerä, benim o sevgilimnän
 Olacez erdä biz en pek kısmetli.

Refren

DENÄMÄK YARATMALARI

EVDOKİYA PETKOVIÇ

Evdokiya Petrovna Petkoviç duudu Caltay küüyündä. O çalışêr üüredici erindeki Caltay gimnaziyasında 1974-üncü yıldan bölä predmetlerdä, nicä muzıka, gagauz halkın istoriyası tradişiyaları hem kulturası, tehnologiya terbietmesindä hem dä taa „Becerikli ellär” uşak dernään başı. Çok sever gagauz dilini, yazêr şiir, türkü ana dilindä, pay alêr türkü çalmasında türlü konkurslarda, gagauz adetlerinä görä yazêr ştenariy.

KOLADA

Avsamêêrsin, corbacı,
Kabul edin koladacı.
Koladada Hristos duudu,
Bütün dünneyä şafkı urdu,
Insannar inkinat oldu,
Dünneyä sevinmelik geldi.
Hepsicii da sevindilär,
Allahı metinnedilär.

Getirdik haber biz sizä,
Cok saalık, bereket evinizä.
Sevinsin bütün dolaylar,
Birlik, sevgillik olsun dünnedä
Yasamak ii olsun, uslu
Bu gecä cok şennik getirsin.
Urektän sizi biz saydık ,
Kutlamaklarımızı annattık!

KOLADIYLAN KUTLÊÊRİZ

Kutlêêriz koladiylan,
Sevgilik evlerinizä,
Alla sizi koorusun,
Kahr evlerinizä vermesin,
Usluluk, mutluluk
Hepsinä bilä gelsin!
Arzu ederiz biz sizä,
Yalpaklık, sıcaklık hepsinizä!

Ko bu kolada girsin evlerinizä,
Ayozluu, getireräk aardına!
Olsun gülüş hem sevinmäk,
Mutluluktan cana zenginnik!
Kırnaklıklan solusun eviniz
Ayozlar koorusunnar sizi,
Kutlêêriz büün hepsinizi!
Salt ii kolada sizä getirsin!

HEDERLEZ

Paalı topracım benim,
Bucaam Gagauz erim.
Eveldän seni sevdim,
Üreemä benim yattın.

Refren:
Gözäl tarafta yaşêêriz biz
Meraklı adetleri kullanêriz.
Bu adetlär eveldän kaldı,
Dedelerimizdän sımarlandı.

Kırlarda otçaazlar eşerer
Hederlezi bizä haberleer.
Hayvannar tolokada –
Hederlez kapumuzda.

Refren:

Hederlezä kaarşı
Feslenneri ekerlär.
Onnar gozäl eşersin,
Bereket boldan olsun.

Refren:

Unutmayalım bu adetleri
Gençlerä miraz brakalım.
Unutmasınnar adetleri,
Onnarı kullansınnar

Refren

PAALI BUCAAM

Benim sevgili topraam,
Pek mayılım bän sana,
Senin o gozelliinä
Doyamêêrim bän bakmaa.

Yaşêêrim toprakta
Gözäl cicekli erdä.
Binnärlän yıl yaşa,
Anılasın dünnedä.

Nereyi da bän gitsäm
Geeri sana ban gelecäm.
Paalı Bucaam benim,
Sendä bütin canım.

Pek zaametker insan
Yaşêêr bu erlerdä.
Bırda Cakirlär duudular,
Bizim icin dua ettilär.

Hepsinä sofra kurdular,
Fakirleri doyurdular.
Kahırlarını duydular,
Yardımcı da oldular

AY BOBA MIHAİL

Mihail Cakir bizim Bobamız,
Gagauzların o yıldızı.
Kara göktä dä o pek şilêêr,
Zıندانı da aydınnadêr.

Vakitler geđer, insan gider –
Salt sevgilik dünnedä kalêr,
Can sıcaklı, yaptıkları,
Ay Bobanın nasaatları.

Allahın ayırılmış canı,
Bir Ayoz gibi, o duudu.
Büük inanlı duacı oldu,
Dooru yolu bizä gösterdi.

Onun o paasız sözleri,
O açık hem duruk gözleri.
Bucaamızı o aydınnattı,
Uygun, taazä soluk verdi.

İnsanı beladan kurtardı,
Hepsinä o duacı oldu.
Küçüünü dä, nicä büükünü –
Hepsiciini bir türlü saydı.

Sansın bizimnän o lafeder,
„Kalın Allahlan” bizä o deer,
Duşmandan o sizi kurtarsın,
Zeetä sizi o kaçırmasın.

KULTURA SAYFALARI

MİHAİL KONSTANTİNOV – 60 YAŞINI
TAMANNADI 2021-inci YILDA

Mihail Dmitrieviç Konstantinov büünkü gündä – Dionis Tanasoglunun adına Gagauz Milli Teatrusunun başı, rejisöru hem aktöru – bildir tamannadı 60-ıncı yıldönümünü.

M. Konstantinov 1961-inci yılda kasım ayın 11-ındä duudu Çadır kasabasında bir sıradan gagauz aylesindä. 1978-inci yılda burada Orta okulu başardı; hep bu yıl, muzıka şkolasını «Bayan» oynamasında zanaatını kableder da girer uşak başçasında muzıka üredicisi işlemää. M. Kostantinovu bir zaman da brakmardı havez, istemäk ürenmää, derinnetmää, kaavilemää kendi hertarafılı, ama en pek, incäzanaatları için bilgilerini 1989-uncu yılda o girer ürenmää Kişinövün İncäzanaatlar İstitutuna rejisörlük hem teatru aktörlük fakultetinä.

Onun en paalı üredicisi burada olêr profesör Dionis Nikolaeviç Tanasoglu. Taa ilk derslerindän Dionis aga savaşardı ürenicilerine ana dilinä hem teatru zanaatına kendi sevgisini aktarmaa. Onun sözleri: „Teatrusuz halk – ölü bir halktır” Mihailın üreeni derindän dalgalattıydı. Kişinövda, aktörlük işini ürenärkän, Mihail karar alêr bütün yaşamasını teatruylan baalamaa. Hep o zaman onun canında bir istemäk peydalanêr – Gagauz Milli Teatrusunda işlemää. 1991-inci yılın bitkisindä, güzün, üçüncü kursta ürenärkän, Mihail Dmitrieviç kendi istediinä görä teatru adımnarını yaptı Çadır-Lunga kasabanın kultura evindä. Burada «Umut» adında ilk Gagauz Halk Teatrusunu kurêr. Tez da „Üredicilär” spektaklisinnän bu teatru „Obrazţovıy kollektiv” şanı adını kableder. „Umut” teatrusunda taa çok önem mini spektaklilerine er verilirdi, angıları koyulardı, gösterilärdi türlü kasabaların şenalarında.

Bu mini spektaklilerin sırasında bulunêrlar bölä yaratmalar, nicä: „Barsaksız Trifkanın ideyası”, „Sayılêr tä ne var”, „Kara tırnak”, „Angı hayvana benzeerim”, „Komşuya benzärsä”, „Sancı”, „Deputat”, „Kalendar” hem başka. Çok türlü teatru gösterileri Çadır kasabasında yapıldı gagauzların Kasım hem Hederlez milli yortuların geçirilmesindä.

1994-üncü yılda Kantemir kasabasında Dionis Tanasoglunun rejisörluunnan «Ogla hem Länka» spektaklisinnen „Umut” teatrusu kaavileder „Obrazţovıy kollektiv” adını. 1995-inci yılda „Güz trubı” adında spektaklisindän bu teatrunun eni bir sayfası açılêr. 1996-ncı yılda Moldovanın şanı artistin Viktor İgnatüün rejisörluunnan „Arvinte hem Pepelä” spektaklisi Çadırdä seftä konulêr; hep bu yılda „Umut” teatrusu bu spektaklisinnän Moldova Respublika teatru festivalindä pay

alêr, neredä teatrunun aktörü Pötr Keleş „İkinci planda en ii adam rolü” diplomunu kableder.

„Umut” teatrusunda M. Konstantinovun rejisörluunnan bölä spektaklilär koyuldu nicä „Üüredicilär”, „Güz trubu” (1998 y.), „Aaçlık kurbannarı”, (1999 y.), „Kırmızı takecik”, (2000 y.), „Büülü maaza”, (2004 y.), „Obmanşçiklär”, (2004 y.). Uşaklara deyni bölä mini-pyesalar, nicä „Kıvrak evcääz”, „Kolobok”, „Leopoldun duuma günü”, „Kaarcaazka”, „Kvartet”.

Mihail Konstantinova büük zaametleri hem başarıları için verildi üüsek şannı adlar hem odüllär

2008-inci yılda „Gagauziya kulturanın şannı işçisi” adını hem başkanın diplomunu kabletti.

2008-inci yılda Belş kasabasında Moldova Respublikasının „Teatral Güzü” teatru festivalindä „Siiredicilerin tarafından en sevilän aktörü” seçildi hem „En ii ön planda adam rolü” „Oglan hem Länka” spektaklisindä Hobur beyin rolü için ödülünü kabletti.

2016-ncı yılda halklararası teatru festivalindä „Moloko” adında „En ii ön planda adam rolü” diplomunu „Oglan hem Länka” spektaklisindä Hobur beyin rolü için M. Konstantinov alêr.

2019-uncu yılda Başkortostan Respublikasının Ufa kasabasında geçirilän „Tuganlık” halklararası teatru festivalindä „Teatral ekşentrika ustalı için” diplomunu kableder.

2019-uncu yılda TÜRKSOY tarafından „Haldun Taner” medalisini üstün hem faydalı teatruculuk uurunda çalışması için kazanêr.

2021-inci yılda „TÜRKSOY edinci halklararası teatru festivalindä” Anadolu teatru ödüllerin sırasından Mihail Konstantinov en üüseeni kableder

M. Kostantinov becerdi teatruada işi koymaa üüsek uura. Yakın 10 sıraya kadar teatru Ukraynaya, Rusiyaya, Rominiyaya, Tatarstana, Başkorstona hem Türkiyeyä gitti. O çok sıra Moldova teatru festivallerinä katıldı: Kişinövda geçirilän „Gala premiilor” festivalindä 14 kerä pay aldı. Kahulda geçirilän „Teatru fâra Frontiere la Cahul” festivalindä 4 kerä pay aldı. Belş kasabasında geçirilän „Teatral Güzü” festivalindä 1 kerä pay aldı. Gagauziyada Komrat kasabasında geçirilän „Serbest şena” festivalindä 4 kerä pay aldı h.b..

Bitkinci yıllarda, bu teatruada çalışan artistlär, kazandılar türlü ödülleri.

2015-inci yılda Kişinöv kasabasında 70-inci Enseyiş günün yıldönümünä adanmış festivalindä «Posledniy» spektaklisini gösterdikän sora teatruya «Moldova hem Rusiya» halklararası dostluk hem işbirlii dernään tarafından «Antioh Kantemir» medalısı verildi.

2017-nci yılda Gagauz Milli Teatrusunun 20-nci yıldönümü kutlamasında Gagauziyanın başkanı İ. Vlah teatruya «Mihail Çakir» ordenini verdi.

2018-nci yılda Moldova Respublikasının teatru festivalindä „Paalı Pamêla” spektaklisi için teatrunun aktörları „Jürinin Özel Ödülü” taradılar.

En çok teatru işindä M.Kostantinov aktörlüü sever, onuştan herbir konulan spektaklidä çalışêr pay almaa.

- Ştenada çalışarkan, bän büyük bir zevk alêrim, – annadêr Mihail, – türlü rolleri beenerim oynamaa: komediya, dramatika, tragediya uurlarında. Masallarda sa taa çok severim hayvan personajların erinä olmaa.

1997-nci yılda Çadır-Lunga kasabasının kultura evindä Mihail Çakir adına Gagauz Milli Teatrusu açılêr. 2007-nci yıldan büünkü günädän Mihail Dmitrieviç Gagauz Milli Teatrusunun müdür zaametindä bulunêr. Bu müdürlük zaman süresindä Gagauz Milli Teatrusunun ştenasında Mihail Konstantinovun rejisörluunnan 6 spektakli konuldu hem 8 miniatüra videospektaklisi çekildi. M. Konstantinov bu teatruda 30 roldän zeedä oynadı.

2017-nci yılda „Dünürçülük” adında çıkan ilk uzun metrajlı gagauz filmindä en önemni rollerdän birisini oynêr. (Dimuyu). Kimi spektaklilerdä o ikişär, üçär rol oynadı: „Oglan hem Länka”, spektaklidä Hobur beyi hem Şalvir efendiye oynadı, „Padişahın oolu” spektaklisindä üç rolü oynadı: Tepägözü, Dev adamını hem Padişahı. „Aaçlık kurbannarı” spektaklisindä iki rolü oynadı: Mitiyi hem Radiyi. „Taş ev içindä” spektaklisindä üç rolü oynadı: Pılçuyu, Nikuyu hem Franşı.

Mihail Konstantinovun telespektaklilerdä dä çıkarılma rolleri var. Köpään rolünü o oynêr „Goguçu-Moguçu” spektaklisindä, Horozun rolünü – „Tavşancın evceezi” spektaklisindä h.t.b.

Altmış yıl geçti M. Konstantinovun duuma günündän. Bukadar yaş hiç diil az, nicä gagauzlar deerlär: „Adı var.” Ne kalêr bizdän sora herkezin yaptıkları belli eder. Mihail Dimitrivecın yaşaması gösterer, ani o geçmiş yıllarını boş brakmadı. Onnar onda dolu çok faydalı hem hatırlı üüsek başarılarla diil sade kendi aylesinä deyni, ama gagauz halkını tanıtmasında, millet kulturasını kaldırmasında hem ana dilini koorumasında, ilerlemesindä. Bu üzerä bütün halkımızın adından saa ol deeriz ona hem uzun, kısmetli, varlıklı ömür hem da ileri dooru üüsek başarılar gagauz kulturasının ilerlemesindä bütün candan ona dileriz.

Spektakli şenasından (ortada aktör M. Konstantinov)

KULTURA SAYFALARI

İLYA FİLEV – 65 YAŞINI TAMANNADI 2021-inci YILDA

2021-inci yılda Gagauziyanın anılmış kompozitoru, aranjirovşçii İlya Filev yortuladı kendi 65-inci yıldönümünü. Bu çok paalı günnän biz dä onu kutlêêrız. Moldova respublikamız ona gagauz hem moldovan muzıka kulturasını ilerlemekleri için, incäzanaatlıkta büyük başarıları için verdi en üüsek incäzanaat adını, „Maestru în Artă”.

İlya İlyiç duudu 1956 yılda Komrat kasabasında. Küçüktän taa o derindän sevdi muzıkayı, canı gidärdi çalgı instrumentlerini almaa elinä, denemaä türlü gözäl ses çıkarmaa onnardan. Anası-bobası, duyup oolunda, bu büyük sevgiyi muzıkaya, vererlär onu üürenmää Komratta muzıka şkolasına. Burada o bitirer üürenmeyi en üüsek notalarlan. Büüdükçä onda büüyer sevgi dä, meraklık ta profesional muzıkasına hem çalgı instrumentlerinä, kaavileşer havezi ileri dooru zenginnetmää bilgilerini muzıka zanaatında, da bu üzerä, açan üürener, ani Kişnövdä çalışêr muzıka şkolası, inandırêr anasını-bobasını, ki ona taa ii olacek bitirärsä Kişnövdäki muzıka şkolasını hem da, ani pek isteer olsun onun muzıkaylan baalı zanaatı.

Küçüktän taa nişanı talanlı İlya kolay verer ekzameneri da olêr Nägu adına muzıka uçilişçesinin ii bir üürenicisi. Hep bu zamannarda onda peydalanêr havez yaradıcılää. Dener yazmaa kendibaşına muzıka, ama cümnä kulaana onnarı çıkarmardı. Bir günü, allahıtan bir seremcä, onu koştı, baaladı yaradıcılää herzamana. Bulunarkan iş ucunda, onun elinä razgeldi „Ana sözü” gazetası, da açan çeketti okumaa T. Marinoglunun şiirini „Hep sanacez” onun kalbini ölä pek dalgalandırdı ana için gözäl, süretli, garipli laflar, ani canında başladı onnara görä muzıka peydalamaa. Birazdana bu şiirin laflarına İ. Filev yazdı bir çok gozäl, cankoparan türkü, açan bu kompozitiya öter ştenada zalın yaşlanêr gözleri. Görüp, duyup, ani onun muzıkasını sesleyicilär derindän, bütün üreklän kableder, dolêr ihlamnan, bulunarak sansora üüsek uzmanlık uurunda, o taa da büyük havezlän başlêêr yazmaa muzıka gagauz şairlerin laflarına hem dener kendini türlü janrada.

1986-ncı yılda o muzıkacı yolunu çekeder ilerlemäa „Düz ava” ansamblisindä instrumenttä çalgıcı gibi. Burada çalışırken, İ. Filev taa derindän başlêêr izlemäa gagauz folklor muzıkanın özelliklerini. Bu araştırmak bilgileri verer ona büyük kolaylık gagauz estrada türkülerinä geçirmäa yakışıklı halk türkülerin inceliklerini, ne yapêr onun avtorlu yaratmalarını çok sefteli hem sevgili diil sade Gagauziyada, ama bütün Moldovada hem başka devletlerdä dä.

1989-uncu hem 1990-cı yıllar süresindä Moldova Devlet Filarmoniyanın Komrat filialında kompozitor kurêr pop-muzıka grupunu, „Budjak” adında.

1993-üncü yılda Türkiyada bu grupa olêr devletlârarası türkü festivalin laureatı.

Anılmış kompozitor gösterdi kendi üüsek talantlını hertarafı muzıka janralarında. O yazdı bir tıkl türkü uşaklara deyni gagauz şairlerin laflarına, angılarını küçüklâr dâ, büüklâr dâ hoşlu, büük sevgiyân çalêrlar şkolalarda hem uşak başçalarında İlya Filev yazdı Komradın, Avdarmanın hem Başküüyün gimnerini. Burada lââzım açıklamaa, ani onun türkülerı gimn oldular, konkurslarda tarayıp ta. Hergün anılmış kompozitorun kompozitiyaları öterlâr Gagauz radiosunda hem televizionunda. Gagauziya siiredicileri, sesleyicileri bıkmêêrlar, doyamêêrlar seslemâä onun türkülerini hem olmayêcek zeedâ sölemâä, ani gagauz halkı çok kanat, hodul duyêr kendini, ani onun var bölâ bir çok sevân gagauzluu oolu.

Gagauziyanın devlet öndercileri dâ İlya Filevin kultura tarlasında zaametleri, başarıları için büük saygırlan hem notalamaklaran onu hatırladı. Ona verildi ad „Gagauziyanın şanı kultura işçisi” hem da nişannandı „Mihail Çakır” ordeninnân. Uzun ömür, saalık, varlık hem dâ hergünnü ihlam ona dileriz da etiştirsin taa çok eni, gözâl türkülârlân bizi sevindirmâä. Birkaç tekst vereriz, angılarına İlya İliç muzıka yazdı, oldular anılmış türkü.

BAURÇU

Laflar hem muzıka: İ. Kurdoglo

Aranjirovka: İ. Filev

1

İki bayır arasında
İnsan durgunmuş,
Bucaan gözâl erindä
Bir küü kurulmuş.
Çiçeklâr gözâl açêr,
Çok yalpak insan.
Mayıl, gözâl kızlarımız –
Sevinsin Vatan!

Refren:

Bayrçu, Baurçu,
Ne gözâl oldun.
Gül çiçek dolaylara,
Kuş gibi, kondun.
Baurçu, Baurçu,
Anılmış oldun.
Zamandan bu erlerdä
Yaşamak kurdun.

2

Toplandık biz yortuya,
Saygılı dostlar,
Ko şılansın yıldızlar,
Ötsün dolaylar!
Gençlerä gözâl kısmet
Bu gün adayacez.
Barabar türkü çalacez,
Oyun oynayacez.

Refren

3

Bizim türkümüz biter –
Bu baaşış bizdän.
Küüyün yortusu geçer –
Yaşasın Vatan!
Baurçu, Baurçu, –
Koraf kırların!
Sevgili hem kısmetli
Olsun kırların.

Refren

AVDARMANIN GİMNİ

Todur Marinoglu

Evelki adın var, Avdarma,
Dilini yıllarlan korudun.
Dolaya oldun sän anılma,
Dostlukta geniş yolu buldun.

Dedelär çarêr uslu durmaa,
Birliktä, kardaş gibi, olmaa.
Yaşamaa uslu hem faydalı –
Avdarma, bizä sän en paalı!

İzmettä geçsin gelän yıllar,
Zorlukta iiliklän anılmaa.
Çalkansın kırdä tok bodaylar,
Varlını üüselt sän, Avdarma!

Adını bildir, avdarmalı,
Sän kaldır, donat Ana eri –
Çiçektä meyva başçaları
Uzaktan çeksın dönmää geeri!

HEP SANACEZ...

T. Marinoglu

Sofra haliz ölä donadılmış,
Haliz ölä datta da imeklär.
Bizä gelir, ani sendän kalmış,
Sendän kalmış, mamu, imeklär.

Te şindi, sansın, içeri girdin
Sıcak ekmää kırın-kırın verdin.
Ah, sarılmış yıllar şu sinciri,
Ah, annadık, ki dönämeycän geeri.

Geeri dönämeycän, soframıza
Etişmeyecek, anam, yalpak sesin.
Geçärsä bir ihtär yanımızdan
Hep sanacez biz, ani sän geçtin.

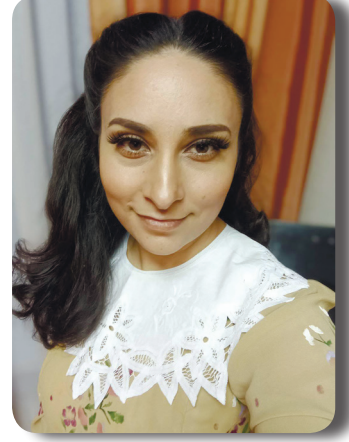
Kompozitor İ. Kurdoglo hem türkücü L. Tukan

KULTURA SAYFALARI

MARİNA RADİŞ (Kara)

Moldova Millet Opera Teatrusunda solistka

M. Radiş duudu küçük ayın ikisindä 1982-nci yılda Kazayak küüyündä, Gagauziyada (Moldova). İncä zanaatçılık yolundan o tutundu taa küçüklüündän. Onbir yaşında o ensedi şansora da ilk eri aldı „Gagauz halk türküleri” konkursunda. 18 yaşında ödüllendi gran-pri nişanınınan „Gagauz sesi” heryıllı türkü yarışında. Diil bir sıra oldu laureat türlü patriotik konkurslarında „Viktoriya” adında, angıları geçärdi Kişinövda.

2000-inci yılda, bakmayarak, ani onun yoktu orta muzıka okulunda üürenmişlii, Marinayı kablederlär üürenmää Kişinöv Muzıka, Teatru Resimcilik Akademiyasına akademi vokal çalması zanaatına. Üürenärkän bu kurumda, Marinaya çok nüfüz yaptı Svetlana Popovanın opera klas çalması. 2003-üncü yılda o pay aldı „Devletlärarası vokalist konkursunda” H. Derkle adına, angısı geçti Braila kasabasında.

2005-inci yılda o başardı Kişinöv Muzıka Akademiyasını. Hep bu yılda yaptı debüt Violeta partiyasında („Traviata Verdi”) Moldovanın Millet opera hem balet teatrusunun ştenasında. Kişinöv ştenasında M. Radiş çaldı Mihaëli („Karmên Vize”), Ana Donanın („Don Juan” Moşart) hem da başka partiyalarını. Çok sıra gastrol yaptı Rusiya kasabalarında.

Marina çaldı kendi partiyalarını italyan, alman, franşuz, rumın hem rus dillerindä. 2005-inci yıldan büünädän çalışêr Kişinöv Opera teatrusunda hem işbirliini yapêr Millet Filarmoniyanın „Sergey Lunkeviçin” adına Organ Zalınnan.

2013-üncü yılda ona büyük başarıları için Moldova devleti verdi „Maestru în Artă” adını.

Marina Radişin repertuarı:

J. Bizi „Karmên” – Mikaëla, Mercedes

Dj. Verdi „Pigoletto” – Djulda

Dj. Verdi „Nabukko” – Ana

Dj. Verdi „Traviata” – Violeta

G. Doniçetti „Sevgi yudumu” – Adina

G. Doniçetti „Don Paskuale” – Norina

G. Doniçetti „Lüçiya di Lammermur” – Lüçiya

V. A. Moşart „Don Juan” – Dona Ana

V. A. Moşart „Svadba Figaro” – Grafinä Süzana

N. Rimskiy-Korsakov „Tarskaya nevesta” – Marfa
 Dj. Puçini „Bogema” – Mimi
 P. Çaykovskiy „Evgeniy Onegin” – Tatyana
 Vokal-simfonik yaratmaları:
 II. F. Gendel „Mesiya”
 V. Çolak „Rekviem”
 V. A. Moçart „Gloriya”

Moldova Devlet Opera Teatrusunun solisti M. Radiş

M. Radiş Moldova Opera Teatrusunun ştenasında (solda kenarkı)

KİYATLARIN YILDÖNÜMNERİ – 2021

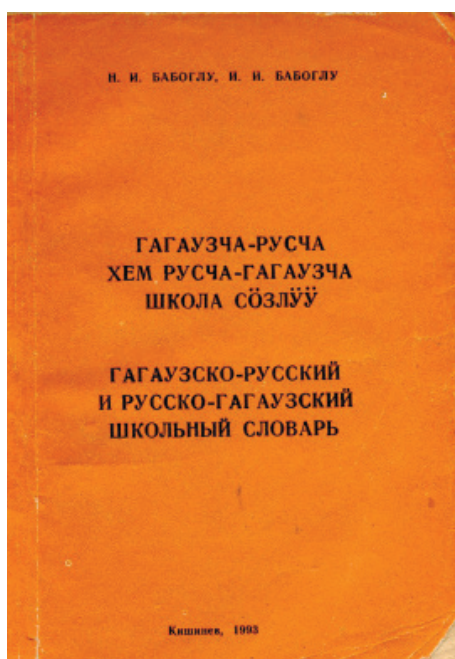
120 yıl – „Гагаузы Бендерского уезда” Valentin MOŞKOV, 1901

35 yıl – „Hazır ol” Mina KÖSÄ, 1986

30 yıl – „Dattın ömürdän” Mina KÖSÄ, 1991

40 yıl – „Гагаузский синтаксис” Gavril GAYDARCİ, 1981

45 yıl – „Proza” Dmitri KARA ÇOBAN, 1986

KİYAT PREZENTAŦİYALARI – 2021

**K. Kurdoğlunun „Avcı annatmaları” kiyadın prezentaŦıyası.
(Komrat Universiteti. May, 2021)**

**D. Kılçın „Воздушно-десантные войска
СССР” kiyadın prezentaŦıyası
(D. Kılçık ayakta)**

**„Gagauz Yazıcılar Birlii” literatura jurnalın
2-nci nomerın prezentaŦıyası
Komrat Regional Bibliotekasında**

Yazıcı K. Kurdođluylan Çeşmäküüyün bibliotekasında buluşmak (19.10.2021)

Şairin A. Kristovanın „Lüzgerü karşı” kiyadın prezentaşiyası Komrat Regional Bibliotekasında (kırım ayı, 2021)

„Gagauz Yazıccılar Birlii” literatūra jurnalnı 2-nci nomerin prezentaşiyası Komrat Regional Bibliotekasında

GYB-liin yazıccıları K. Kurdoglo hem G. Topal TÜRKSÖYda (Ankara, 2021)

**TÜRKSOYun Genel Sekreteri Düsen Kaseinov
hem GYB-liin başı K. Kurdoglo**

**Gagauz Yazıcılar Birlii jurnalın
prezentaşiyası. Türksoyun Ştab Kwartirası
(soldan Moldovanın Türkiyedü Büükelçisi -
D. Kroytor, Türksoyun Genel Sekreteri -
D. Kaseinov, GYB-liin başı - K. Kurdoglo)**

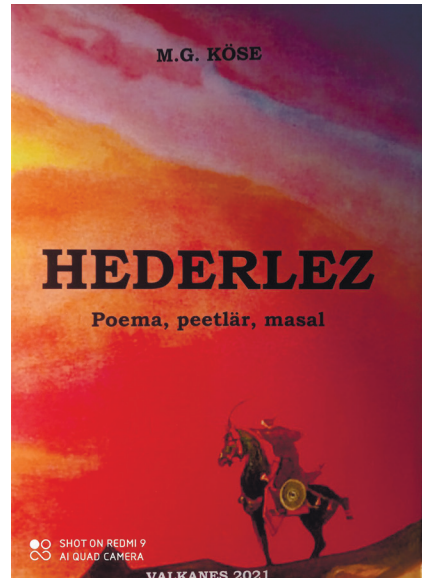
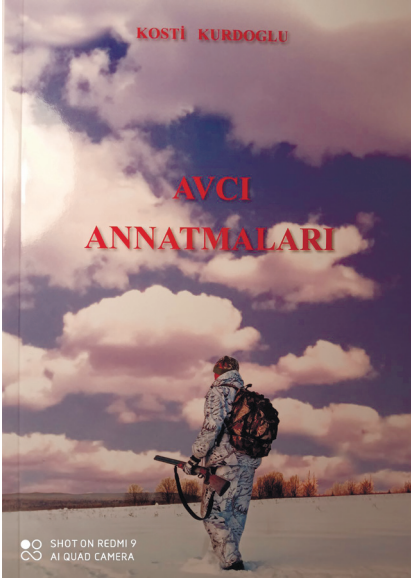
**Gagauz yazıcısı L. Çimpoeş,
Moldova Parlamentin deputatı
İ. Köksal hem TÜRKSOYun
Genel Sekreteri D. Kaseinov
(Ankara, 2022)**

**„Kurt-Kuş dúnnesi”
kiyadın prezentaşiyası
(Ankara, 06.01.2022)**

ENİ KİYATLAR 2021-inci YILDA

- Konstantin KURDOGLO „AVCI ANNATMALARI”. Hederlez ayı, 2021
Aleksandra KRİSTOVA „LÜZGERÄ KARŞI”. Kasım ayı, 2021
Mariya Kösä „HEDERLEZ”. Kırım ayı, 2021
Jurnal „GAGAUZ YAZICILAR BİRLİİ” № 2. Kasım ayı, 2021
Mihail PAÇİ „ŞENNİK SAADI”. Kırım ayı, 2021

Saygılı Düsen Kaseinov!

Biz, gagauz yazıcılar bütün ürektän kutlêêriz Sizi duuma gününän!

75 yaş – o bir büyük hem belli yaşamak, angısı dolu kavedinnän çok ii çalışmalarlan.

Siz, TÜRKSOYun öndercisi olarak, çok yıllar çalışêrsınız kaavilemää balantıları kultura urunda bütün türk dünesindä. Biz dä, gagauz yazıcıları hem kultura urunda zanaatçıları, elbetki, pek sevineriz, ani gagauz kulturaasına da her zaman yardım olêrsınız. Çükür ederiz sizi, ani büünkü gündä dayaklêêrsınız bizi, yazıcıları, da biz dä sizin finans yardımınnan bu yıl tiparlêêrız gagauz literatura jurnalını.

Adêêriz sizä çok saalık, kismet hem uzun ömür. Allaa versin sizä taa çok yıl yaşamaa. Dua ederiz sizä ii başarılar, taa çok fayda getirêrsiniz türk dünnä kulturaasına! Yıldönümünän taa bir sıra Sizi kutlêêrız!

Dionis Tanasoglu Komrat Devlet Universitetin studentlerinnän

Gagauz yazıcıları hem paalı dostlar Kazayak küüyündä (2021)

**Jurnalda kullanıldı TÜRKSOYun saytından,
Dimitri Kara Çobanın adına muzeyin,
K. Kurdoğlunun, G. Radovun arhivlerindän patretlär**